

Q U A D E R N S I C P S

Nois, noies i un abisme. Opinions sobre la igualtat i el feminisme.

Maria Freixanet
Jana Pous
José Berna

Juny 2025

Institut de Ciències
Polítiques i Socials

El propòsit de l'Institut de Ciències Polítiques i Socials (ICPS) és impulsar la recerca i la docència en els camps de les ciències polítiques i socials.

L'ICPS està adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona.

Quaderns ICPS són breus monografies periòdiques que analitzen diversos aspectes de les actituds i el comportament polític de la ciutadania, i que tenen com a un dels seus objectius principals la divulgació científica dels fenòmens polítics entre un públic ampli no especialitzat, però interessat a tenir-ne un millor coneixement.

© ICPS i els diferents autors, 2025

ICPS
Mallorca, 244 pral.
08008 Barcelona
www.icps.cat
(0034) 93 487 10 76

ISSN: 2014-9980

Nois, noies i un abisme. Opinions sobre la igualtat i el feminisme.

Maria Freixanet Mateo
Jana Pous Solé
José Berna Alvarado¹

Juny 2025

Un consorci de:

**Diputació
Barcelona**

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

¹ Aquest article s'ha dut a terme amb l'acompanyament expert d'Eva Anduiza, Marga León, Leire Rincón i Aharon Fernández. Ha comptat amb el suport imprescindible en les transcripcions d'entrevistes per part de Laia Bal, Dani González i Laia Llabrés, i especialment d'Ànjoli Galceran, tant en el treball de camp com en les transcripcions posteriors.

ÍNDEX

Introducció	6
Objectius de la recerca	8
Definició dels discursos	8
Hipòtesis de treball	8
Metodologia	9
La cronologia	9
Els grups focals	9
Els i les participants	9
Els instituts col·laboradors	9
Posició ètica de la recerca	10
Resultats	11
Elements d'interès a destacar	11
1. Dos mons que conviuen, però no es comuniquen	11
2. La societat no és igualitària, però... qui discrimina a qui?	12
3. El feminisme d'abans, sí; el d'ara, no	14
4. La llei contra els homes	15
5. La preocupació diferencial és la violència sexual	16
6. La impunitat	17
7. L'agressor sempre queda lluny	18
8. Relacions tòxiques	19
9. Les noies senten pressió sexual i estètica	20
10. L'ambivalència de les xarxes	22
11. L'educació com a palanca de resistència	23
12. Polítiques sota sospita	24
13. Incertesa de futur	25
Trets distintius dels diferents grups de discussió	27
1. Els grups de nois	27
2. Els grups de noies	29
3. Els grups mixtos	32
Conclusions finals	34
Agraïments	36
Equip de treball	36
Referències bibliogràfiques	37
Annex: guió de preguntes	38

INTRODUCCIÓ

Vivim en societats formalment igualitàries, on homes i dones gaudim de drets sense *discriminació oficial* entre els uns i les altres. Un gruix important de dones disposa de marge de llibertat per escollir el camí de la pròpia vida, construïda sobre el sediment de quatre dècades de polítiques d'igualtat. Alhora, però, la desigualtat real entre dones i homes persisteix, constatable en qualsevol dada relativa a temps, treballs, espais, rols o poder i, el que és crucial, persisteix la violència envers les dones i les nenes, extrem de la desigualtat social.

Pel que fa als discursos relatius a la igualtat, en el nostre lloc i temps històric hi conviuen i confronten una enorme varietat de discursos feministes i masclistes. Aconsegueixen una influència massiva tant la quarta onada feminista com la reacció neomasclista a aquesta, la qual cosa configura sistemes de pensament antagònics.

En un costat de la balança tenim el pòsit que ha deixat l'onada feminista que creix durant la segona dècada del nostre segle i que culmina el 2018, any de la vaga feminista més viral i mundial. Aquell vuit de març s'ha establert com a referència temporal simbòlica d'aquesta onada, ja que viu el cim d'uns anys d'intensa mobilització d'àmplies capes de la societat, inclosa la politització de moltes dones joves. Sacsejaria el tauler sobre moltes qüestions, però principalment articula un reclam d'extingir la violència sexual (Varela, 2019; Cobo, 2019; Muñoz Saavedra, 2019; Cochrane, 2024). Així mateix, la gestió governamental que s'ha fet dels reclams feministes de quarta onada també ha deixat un fort impacte.

A l'altre costat de la balança emergeix de manera immediata un discurs reactiu a l'anterior, el *neomasclisme*². Es tracta del format que el masclisme està adoptant en aquelles societats formalment igualitàries, aquelles en

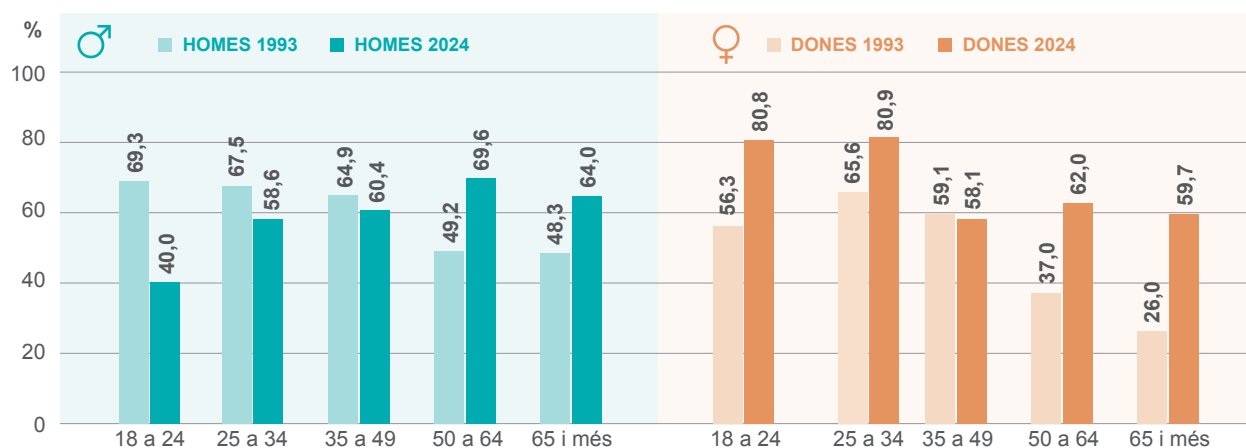
què ja està mal vist definir-se com a masclista o mantenir obertament posicions que denigren les dones (Rubiales, 2010; Borraz, 2015; Bonet, 2020; Lorente, 2023).

El seu sistema de pensament gira al voltant d'una interpretació distorsionada del feminisme, que es percep com una proposta ideològica injusta per als homes. Explota la idea de la victimització masculina i manté una actitud destructiva cap a tota política d'igualtat o protecció específica de les dones. La seva idea més reeixida és que «el feminisme s'ha passat, que abans tenia sentit, però que avui és un abús». Aquest discurs té diversos meandres, com són la nostàlgia de certs rols tradicionals de gènere, el malestar davant l'exigència de canviar, una sensació de pèrdua en clau d'identitat masculina o l'empara i justificació de sentiments masculins de ràbia i hostilitat cap a les dones (García-Mingo et al., 2022; Delgado, 2022; Del Pino, 2023). Així mateix, atén i magnifica qualsevol debilitat en el camp de força feminista.

Aquesta versió discursiva del masclisme aflora quan la igualtat es va fent més plena. Aleshores apareix aquest camp argumentatiu que mai qüestiona la igualtat a la cara, però que s'oposa frontalment a cada política necessària per a la seva materialització.

En aquest context, les principals enquestes d'opinió política i social dels últims anys estan apuntant a canvis rellevants en l'opinió ciutadana en relació amb qüestions relacionades amb el feminisme i les polítiques d'igualtat. Aquest canvi l'estarien protagonitzant les generacions joves, on s'observa, a més, un gap entre les posicions d'homes i dones molt més important que en generacions anteriors. Aquesta tendència pot observar-se en el Sondeig d'Opinió Política de l'ICPS, però també en els baròmetres del CIS, a les enquestes del CEO, de l'ICIP, i en totes les que s'emeten des del sector de la comunicació.

Evolució de l'acord amb el concepte feminisme, 1993-2024 segons sexe i grup d'edat

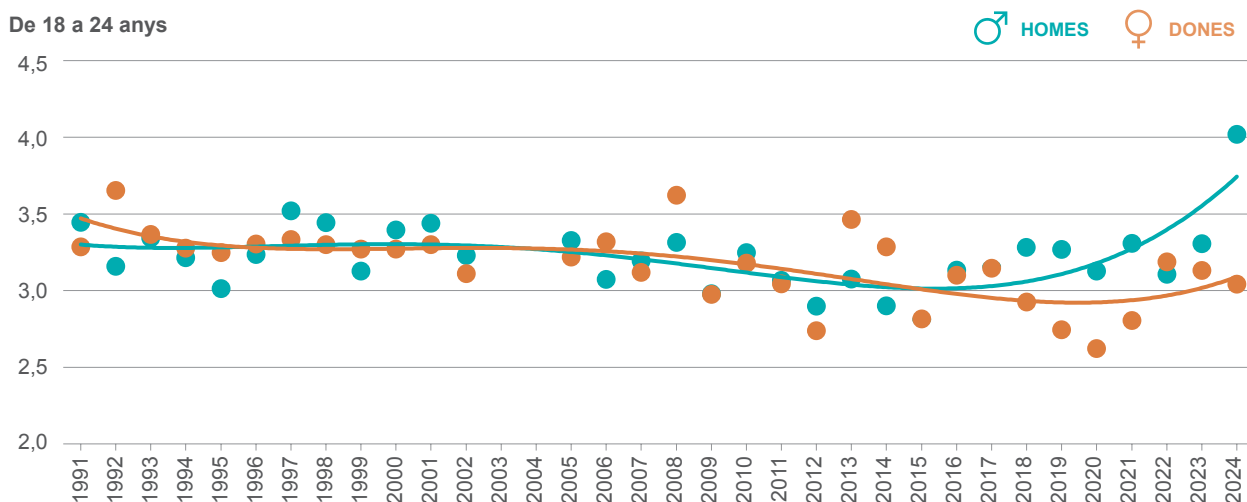

Font: Sondeig d'Opinió Catalunya 1993/2024, Institut de Ciències Polítiques i Socials

Les principals enquestes d'opinió política i social dels últims anys estan apuntant a canvis rellevants en l'opinió ciutadana en relació amb qüestions relacionades amb el feminisme i les polítiques d'igualtat. Aquest canvi l'estarien protagonitzant les generacions joves, on s'observa, a més, un gap entre les posicions d'homes i dones molt més important que en generacions anteriors.

Concretament, s'evidencia un dràstic minvament entre els homes joves pel que fa al seu grau d'acord amb el feminisme, gir que s'acompanya d'altres ítems (menor suport a la immigració, major disposició a prescindir d'un sistema democràtic si fos necessari, major simpatia per l'extrema dreta), i que s'empaqueta en la idea de *dretanització* (Sondeig ICPS, 2024). Dades en mà, sembla que ells es dretanitzen respecte de qualsevol altra franja d'edat masculina, i s'obre una important bretxa en terme de valors respecte a les seves iguals. La sospita de partida motivadora d'aquesta recerca **és que els nois i les noies joves estarien creixent junts, però forjant sistemes de valors polítics divergents** (CIS, 2023; CEO, 2024). En aquesta bretxa, la posició respecte al feminisme actuaria com un vector capital.

Evolució de l'autoubicació ideològica 1991-2024 segons sexe, franja d'edat jove. Mitjana en un eix esquerra-dreta 1-7

Font: Sondeig d'Opinió Catalunya 1993/2024, Institut de Ciències Polítiques i Socials

El viratge ideològic dels nois joves es confirma any a any des del 2017 en els sondejos, també la fractura en valors respecte a les iguals. Però els sondejos no capten què és el que està passant en edats més primerenques, en les edats més influenciables, més impressionables, aquelles en què tenim en construcció la personalitat i els esquemes ètics. Són aquestes les que avui ens interessen.

La línia de recerca Gènere i Política de l'ICPS centra la seva tasca investigadora a estudiar la societat catalana en clau de gènere. I per tal de **copsar què estan pensant els i les adolescents respecte a la igualtat i el feminisme**, l'equip de l'ICPS ha dut a terme una recerca qualitativa que busca captar quina mena de discursos polítics estan interioritzant amb 15 anys.

Hem considerat les aules de secundària com un lloc privilegiat per procedir a una escolta de les opinions de nois i noies. I hem procedit, en definitiva, a una presa de temperatura sobre les seves idees i discursos. Posicions que ens han de semblar importants per al conjunt de la societat, ja que marcaran el camí col·lectiu de les pròximes dècades.

OBJECTIUS DE LA RECERCA

La recerca busca conèixer què pensen els nois i les noies sobre la desigualtat i les relacions entre homes i dones en l'actualitat. Pretén comprendre quins són els discursos recurrents entre la gent jove avui, en tot el relatiu al masclisme, el feminisme, els valors igualitaris i les relacions entre uns i altres.

Els seus discursos s'han hagut de veure a la força sacsejats pels dos corrents de pensament que han trastocat els consensos socials durant els últims vuit anys en aquesta matèria: la quarta onada feminista i la reacció neomasclista posterior a aquesta.

Així doncs, pretenem observar:

(O1) Si els discursos feministes estan presents en les posicions que expressen els nois i noies joves, i quina mena de temes i discursos.

(O2) Si els discursos neomasclistes estan presents en les seves posicions, i quina mena de temes i discursos.

(O3) Si hi ha distància entre les opinions que s'emeten en grups de nois, les que s'emeten en grups de noies, i les que s'emeten en grup mixt.

Definició dels discursos

- S'entendrà per discursos feministes aquells discursos conscients de la desigualtat estructural entre homes i dones, i preocupats per la violència persistent contra les dones. Inclou tota posició favorable a l'emancipació de les dones i de promoció de la igualtat respecte als homes. Elements que solen referir: La violència i els feminicidis. La violència sexual, l'assetjament, el risc i la pressió sexual. La por, la culpa i el no ser creguda. La bretxa salarial, el temps dedicat a les cures, l'absència de dones allà on hi ha poder. Els estereotips, els comentaris dels nois, la pressió per agradar.
- S'entendrà per discursos neomasclistes aquells discursos que neguen la desigualtat estructural entre homes i dones i que despleguen victimització masculina. Es diferencien del masclisme clàssic perquè no defensen clarament la inferioritat femenina, sinó que consideren que la igualtat està més que assolida i ara el feminisme és un abús. Elements que solen referir: La discriminació cap a les dones és cosa del passat. El feminisme avui pressiona massa i és una injustícia per als homes. Hi ha dones en posicions immerescudes. La llei discrimina avui els homes. Hi ha moltes denúncies falses. És molt difícil/arriscat avui lligar. Tots els homes són acusats del que fan uns pocs. Se censura la masculinitat i no es pot ser home.

L'observació dels discursos dels i les joves la podem fer a partir de quatre aspectes: la seva percepció de la desigualtat, la seva percepció sobre la violència de gènere, la seva actitud envers la idea de feminisme i la seva actitud envers la posada en marxa de polítiques públiques feministes.

Pretén comprendre quins són els discursos recurrents entre la gent jove avui, en tot el relatiu al masclisme, el feminisme, els valors igualitaris i les relacions entre uns i altres.

La tria d'aquests quatre aspectes s'inspira en els tres components que s'utilitzen per mesurar el *sexisme modern* (Anduiza, 2019; Swim et al. 1995) i que són l'observació de si hi ha negació de la discriminació, de si hi ha oposició a la protesta feminista i de si hi ha oposició a les polítiques públiques per a correcció de la problemàtica. En tant que la violència (i en concret la violència sexual) és una clau de volta principal de l'acció i la reacció d'aquesta etapa (De Miguel, 2023), afegim aquest quart aspecte per a l'observació.

Hipòtesis de treball

Sobre la base de la literatura, partim de quatre hipòtesis de treball que pretenem confirmar o descartar, en contrast amb els discursos dels i les adolescents. Són les que segueixen:

(H1). Percepcions sobre la desigualtat. Hipòtesi 1: «La percepció de la desigualtat és menor en ells que en elles».

(H2). Percepcions sobre la violència. Hipòtesi 2: «Quan es parla de violència de gènere, l'imaginari prioritari és el de la violència sexual».

(H3). Actituds envers el feminisme. Hipòtesi 3: «S'instaura el pensament neomasclista, pel qual el feminisme tenia sentit abans, però avui és un excés, un abús».

(H4). Actituds envers polítiques feministes. Hipòtesi 4: «Es generalitza una percepció de la política pública feminista com una acció governamental negativa i injusta».

La cronologia

Aquesta recerca s'ha portat a terme durant l'any 2024 i es publica a 2025 per part de l'Institut de Ciències Polítiques i Socials i amb el suport de la Universitat Autònoma de Barcelona.

El disseny d'aquesta recerca s'elabora durant la primera part de l'any 2024. A mitjan any es realitza la selecció d'instituts col·laboradors, i el treball de camp s'ha dut a terme entre octubre i desembre del 2024 amb nou classes de quart d'ESO de nou instituts de la província de Barcelona. La publicació de resultats es realitza a la primavera del 2025.

El treball de camp s'ha dut a terme entre octubre i desembre del 2024 amb nou classes de quart d'ESO de nou instituts de la província de Barcelona.

Els grups focals

La metodologia que s'ha utilitzat és qualitativa, de focus group, amb grups reduïts. S'ha optat per aquesta metodologia perquè facilita captar la complexitat de les opinions que s'emeten, el pes dels diversos arguments i les zones de consens.

El grup focal (focus group en anglès) és una tècnica qualitativa d'estudi de les opinions o actituds d'un públic, utilitzada en ciències socials (Moreno et al., 2021). Permet indagar en les actituds i les reaccions d'un grup social específic davant d'un assumpte social o polític, en aquest cas, sobre els valors relatius a la igualtat i el feminisme.

S'ha conduït cada sessió a partir d'un guió semiestructurat. La sessió s'ha plantejat ad hoc i el guió és el mateix en cadascun dels grups focals preparat.

Cada grup focal ha necessitat una hora i mitja de durada. L'espai on s'ha desenvolupat ha estat una aula facilitada per l'institut col·laborador. El gruix de temps de paraula l'han tingut els i les joves, i el paper de les investigadores ha estat la moderació de la conversa i l'escolta sense judici a partir del guió dissenyat, que es pot recuperar en els annexos d'aquest article.

Els i les participants

S'ha treballat amb nois i noies de quart d'ESO, d'entre 14 i 15 anys en el moment de realitzar els grups de discussió. Així doncs, persones escolaritzades a l'últim curs de l'educació obligatòria de diversos instituts de la província de Barcelona.

Cada grup classe de quart d'ESO s'ha dividit en tres subgrups d'unes 8-10 persones cadascun (un grup de nois, un de noies i un de mixt) i s'han distribuït els i les alumnes intentant trencar dinàmiques preestablertes d'afinitat.

Això ens ha permès escoltar un total de 239 adolescents. Concretament, comptem amb les opinions compartides en nou grups de nois, nou grups de noies i nou grups mixtos. Els grups de nois sumen 82 persones, els grups de noies sumen 78 persones i els grups mixtos sumen 44 nois i 35 noies. En total, acumulem l'opinió de 239 persones (126 nois i 113 noies).

L'edat escollida té a veure amb el fet que en aquest moment vital els nois i noies encara comparteixen gran part del seu temps en un espai quotidià mixt de socialització, però alhora tenen una edat en què el consum de material virtual ja està normalitzat en la seva vida quotidiana i presenta propostes algorítmiques de consum diferenciades per a ells i elles.

Els instituts col·laboradors

Es va procedir a una crida al conjunt d'instituts de la província de Barcelona i, entre aquells que van respondre facilitant la seva participació, se n'han seleccionat nou amb la intenció de garantir una certa diversitat entre els centres: es buscava treballar amb centres públics i privats, poder captar opinions en barris socialment i econòmicament diferents i poder garantir que captem l'opinió no només de Barcelona, sinó també de la seva perifèria territorial. Ens hem centrat en la província de Barcelona perquè l'ICPS és un centre de recerca consorciat amb la Diputació de Barcelona.

METODOLOGIA

Els instituts escollits han estat anonimitzats per a aquest article i responen a les característiques següents:

Institut 1.

Institut públic
Població: Barcelona
Índex socioeconòmic territorial del barri: 111,7

Institut 2.

Institut escola concertat
Població: Barcelona
Índex socioeconòmic territorial del barri: 92,4

Institut 3.

Institut escola concertat
Població: Barcelona
Índex socioeconòmic territorial del barri: 106,1

Institut 4.

Institut escola concertat
Població: Barcelona
Índex socioeconòmic territorial del barri: 112,3

Institut 5.

Institut públic
Població: Terrassa
Índex socioeconòmic territorial de l'agrupació censal que inclou el barri: 88,6

Institut 6.

Institut públic
Població: Igualada
Índex socioeconòmic territorial de l'agrupació censal que inclou el barri: 102,4

Institut 7.

Institut públic
Població: Rubí
Índex socioeconòmic territorial de l'agrupació censal que inclou el barri: 90,7

Institut 8.

Institut públic
Població: Granollers
Índex socioeconòmic territorial de l'agrupació censal que inclou el barri: 99,6

Institut 9.

Institut escola concertat
Població: Barcelona
Índex socioeconòmic territorial del barri: 128,4

Tots els instituts han estat visitats entre octubre i desembre del 2024

Índex socioeconòmic territorial:

L'índex socioeconòmic territorial (IST) és un indicador que resumeix diverses característiques socioeconòmiques de la població resident en un territori, com ara la situació laboral, el nivell educatiu, la immigració i la renda. Aquest índex es calcula amb un valor de referència per a Catalunya igual a 100.

Idescat. Índex socioeconòmic territorial per barris, del 2021*

Idescat. Índex socioeconòmic territorial per agrupacions censals, del 2021**

	Instituts públics	Instituts concertats
Índex socioeconòmic territorial per sobre de la mitjana catalana	2	3
Índex socioeconòmic territorial per sota de la mitjana catalana	3	1

Posició ètica de la recerca

Les sessions han estat gravades (només en àudio) per poder ser després transcrits i anonimitzades. S'ha garantit el total anonimat de les persones participants.

A través de cada institut col·laborador, les famílies han sigut informades i s'ha recollit el consentiment necessari de cadascun i cadascuna de les participants. També s'ha gestionat la no participació d'aquell alumnat que ha preferit no participar en els grups focals.

La recerca s'ha presentat a la Universitat Autònoma de Barcelona, i ha rebut l'aprovació del seu Comitè d'Ètica.

* <https://www.idescat.cat/pub/?id=ist&n=14058&geo=mun:080193>

** <https://www.idescat.cat/pub/?by=ac&id=ist&n=14034>

RESULTATS

Els resultats de la recerca els presentem, en primer lloc, ordenats en tretze apartats, com a una síntesi dels elements considerats rellevants. Aquests **se seleccionen per repeticio**: és a dir, el que interessa no és allò que apareix puntualment, que pot ser casuística especial d'un institut en concret, sinó aquell element discursiu que es repeteix constantment. Seleccionem aquell argument que, vagis al barri que vagis, institut rere institut, apareix sistemàticament. Així, presentem com a resultat aquells fils argumentals que saturen durant el procés d'escolta. Entenem, aleshores, que aquest element es torna constitutiu d'un relat generacional i, per tant, mereix ser presentat com un argument a exposar.

Així mateix, i en segon lloc, presentem els **trets distintius** que s'extremen en cada format de grup de discussió: allò que sobresurt en els grups de nois, en els de noies o els mixtos. Aquí ens fixem, doncs, en els fets diferencials, en allò que passa en un tipus de grup i no passa de la mateixa manera en els altres. Busquem comprendre quin impacte té la constitució del grup en el desplegament d'un discurs.

Finalment, tanquem amb unes breus conclusions finals on recuperem les hipòtesis inicials. Així mateix, apuntem els aprenentatges que n'hem extret, les idees que els i les joves ens han donat, ja que podrien il·luminar pròxims cicles de polítiques públiques feministes.

a) Elements d'interès a destacar

b) Trets distintius dels diferents grups de discussió

1. Els grups de nois
2. Els grups de noies
3. Els grups mixtos

c) Conclusions finals

Elements d'interès a destacar

1. Dos mons que conviuen, però no es comuniquen

La primera evidència clara, sostinguda des del primer a l'últim grup, és que **no passen les mateixes coses als grups de nois que als grups de noies**. El que s'expressa en cada grup pren camins diferents, remet a realitats paral·leles.

Les noies, en línies generals, han tendit a explicar i compartir les seves vivències, a teixir relacions entre elles i a raonar a partir d'experiències. S'han explicat coses que no sabien les unes de les altres i reclamen parlar-ne més. Els nois, per la seva banda, s'han centrat a evidenciar el malestar que senten amb el feminisme actual, la sensació de ser l'enemic, de sentir-se acusats, i han gaudit la comoditat de poder parlar entre iguals.

Per contra, quan es troben **en els grups mixtos, les posicions que s'expressen són més matisades, ponderades i, de vegades, més incòmodes**. Les noies no s'obren de la mateixa manera, no expliquen tant, i els nois no emeten les opinions més crítiques, les reserven per si no són ben acollides.

RESULTATS

«Hi ha humors que les noies no s'ho prenen igual que els nois.» (*Grup de nois*)

«Amb elles tinc més confiança; és això, la confiança.» (*Noia, grup mixt*)

«També depèn del noi, i depèn de si estan en grup els nois.» (*Grup de noies*)

La feblesa de les relacions entre els nois i les noies és un tema a tenir en compte. De forma majoritària, **elles tenen confiança entre elles i ells entre ells**. La impressió és que comparteixen la vida, la quotidianitat, el temps educatiu, però que no sustenten en l'altre sexe les relacions fortes d'amistat o equivalència; d'alguna manera, *l'altre no és com tu*.

«Les noies s'ofenen més i són més sensibles mentre el nois som més unga-unga.» (*Grup de nois*)

«Els nois sempre fan bromes que no fan cap gràcia, com dir-nos a les noies que hauríem d'estar a la cuina.» (*Grup de noies*)

«Tenim una mentalitat més similar entre nosaltres, més confiança, mateixos gustos. Puc jugar amb ell violentament, una palmada i que no s'enfadi, més físic. I hi ha temes que et sents més còmodes de parlar. I pots dir comentaris sense ofendre a ningú, insults, acudits, humor negre.» (*Grup de nois*)

«La confiança és la mateixa, jo diria que em porto igual amb els nois que amb les noies.» (*Consens del grup mixt més igualitari*)

Cal situar finalment que la manca de confiança o profunditat d'amistat no significa que no existeixin relacions concretes d'amistat entre noi i noia, el que vol dir és que aquestes relacions específiques conviuen per sota del fet que, en general, els grups de nois i els grups de noies tenen una interacció feble.

2. La societat no és igualitària, però... qui discrimina a qui?

Els nois i les noies són conscients que viuen en **un país que ha canviat molt en unes quantes dècades**. Quan fan reflexions o comparacions respecte al passat sempre és per valorar un canvi cap a un lloc més igualitari. I el lloc igualitari és un imaginari positiu.

«Fa seixanta anys no votaven les dones a Espanya: clar que s'ha avançat.» (*Noi, grup mixt*)

Però quan han de valorar la situació de present, la cosa es complica. La immensa majoria de grups de joves pensen que, en el present, tampoc no vivim en una societat igualitària: creuen que la societat avui no tracta per igual els nois i les noies. **La qüestió és que no hi hauria acord sobre qui pateix actualment la desigualtat o discriminació.**

Les noies, en línies generals, han tendit a explicar i compartir les seves vivències, a teixir relacions entre elles i a raonar a partir de les seves vivències. S'han explicat coses que no sabien les unes de les altres i reclamen parlar-ne més. Els nois, per la seva banda, s'han centrat a evidenciar el malestar que senten amb el feminisme actual, la sensació de ser l'enemic, de sentir-se acusats, i han gaudit la comoditat de poder parlar entre iguals.

«A les dones se'ns educa amb el respecte cap als homes, però al contrari no és així. A ells no se'ls ensenya a respectar-nos. En general, no se'ls ensenya respecte i empatia.» (*Grup de noies*)

Val la pena dir que en alguns dels grups mixtos, en tres de nou, el grup semblava més amic i les relacions eren més properes que en els altres. En aquests grups, quan els nois realitzen el gest explícit de posar-se en el lloc de l'altra persona, aquest factor fa que la conversa es relaxi, es cohesioni i es mogui en tesis més feministes que en la resta de grups.

Quan escoltem els grups de nois, de forma recurrent presenten la idea que vivim en una societat on són ara els homes els discriminats. Creuen que la veu de les dones té avui més valor. I que això empitjorarà, s'agreuja. Recorren a exemples politicomediàtics i de seguida passen a anomenar certes lleis i la política de quotes, doncs els sembla que demostren que les dones tenen privilegis. En els grups de nois, **la penetració del discurs neomasclista apareix com una evidència.**

«No es igual porque para mí favorecen mucho más a las mujeres con leyes como la del "no es no" o tonterías de estas.» (*Grup de nois*)

La immensa majoria de grups de joves pensen que, en el present, tampoc no vivim en una societat igualitària: creuen que la societat avui no tracta per igual els nois i les noies. La qüestió és que no hi hauria acord sobre qui pateix actualment la desigualtat o discriminació.

«El vot és igual, el sou és igual, els mateixos temps de baixa quan tens un fill, ja no et poden preguntar en una entrevista de treball si vols tenir fills, a la majoria de llocs tenen les mateixes oportunitats. Aquí sí, a l'Iran no, han d'anar tapades, aquí els drets són per igual, de fet la veritat es que són una mica millor per les dones.»
(Grup de nois)

«Se está girando. Ser hombre es malo. Para las feministas de ahora, si eres hombre, eres malo. Piensan que los hombres somos todos malos, violadores, machistas».
(Noi, grup mixt)

Els grups de noies, per la seva part, consideren que vivim en una societat on són encara les dones les discriminades. Els exemples de la discriminació solen fer referència a la bretxa salarial o problemàtiques en abstracte, però sobretot i de seguida **mentenen la violència sexual i la por associada a aquesta**. Les noies acudeixen a aquesta **vivència concreta** i en fan la qüestió central.

«El sou i les posicions de poder són exemples de desigualtat. Tu quan penses en un director penses en un noi i si penses en una secretària penses en una dona.»
(Grup de noies)

«El fet que una noia hagi d'anar intranquil·la pel carrer, hagi de tenir por, o li hagin de dir que vigili amb el que es posa quan surt de festa em sembla la pitjor desigualtat que hi ha.» (Grup de noies)

«Que jo hagi de vigilar i ell no, en coses tan simples com anar sola pel carrer, em fa molta ràbia.» (Noia, grup mixt)

Alhora, cal dir que el discurs de les noies també recull part d'impregnació de l'imaginari d'inversió en el sentit de la desigualtat. Algunes d'elles, encara que es mostren conscients de l'existència d'una **desigualtat històrica**, argumenten que **actualment aquesta no és greu**, menyspreen un tracte diferencial i posen exemples de discriminacions viscudes per part dels nois.

«Tenim la baixa per la regla. I els homes, si tenen algun problema no poden demanar baixa. Ells podrien dir que també necessiten alguna baixa per alguna cosa concreta.»
(Grup de noies)

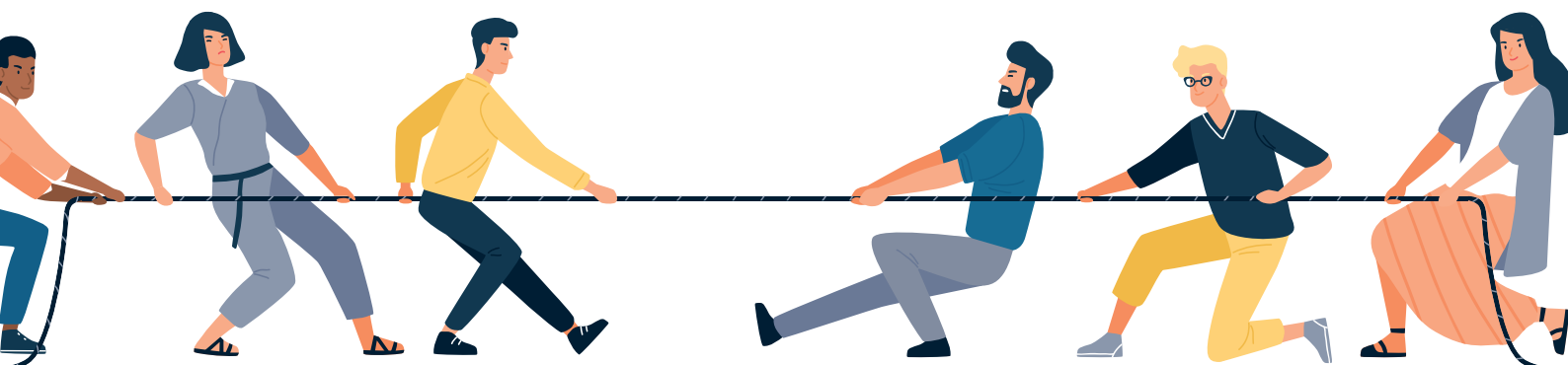
«Si és un home qui mata la seva dona, li fan allò... com es diu... li posen un agreujant.» (Noia, grup mixt)

Finalment, és interessant veure que quan se'ls demana sobre com s'expressa la desigualtat en la seva vida quotidiana, apareix de forma recurrent una referència a **expectatives diferencials**. Ells i elles pensen que s'espera més d'elles que ells, i tots ho viuen com una injustícia. Elles, com a pressió; ells, com a sospita.

«Nos sientan al lado de los chicos conflictivos para ver si ellos estudian más, encima nos toca ayudarles» (Noia, grup mixt)

«Ellas pueden ir cuatro al baño pero si vamos nosotros cuidado a ver qué es lo que van estos a hacer.» (Grup de nois)

«A l'escola, si fas alguna cosa malament a la primera ja t'ho diuen i, en ells, com que està tan acceptat que es porten malament, doncs els hi passen. Treus un quatre i ostres què t'ha passat, i a un noi no els diuen res...» (Grup de noies)

RESULTATS

Pel que fa als grups mixtos, hem pogut veure una balança. En quatre de nou dels grups mixtos, i molt clarament en tres d'ells, el sentit general defensa poderosament la idea que encara persisteix la discriminació envers les dones. Aquest ha estat un tema sobre el qual els grups s'han parat a pensar, i hi ha hagut nois i noies que han defensat aquesta idea. En canvi, en la resta de grups el relat que s'ha imposat és que, d'alguna manera, s'ha girat la truita, que la desigualtat avui és contra els homes.

El dubte que travessen en relació amb el sentit real de la desigualtat (els indicadors objectius continuen demostrant una bretxa de gènere que perjudica les dones (ICD, 2023 i 2025), s'ha de valorar, paradoxalment, a la llum del fet que parlem d'una **generació creixuda en temps formalment igualitaris**, que ha ingerit missatges socials i educatius d'igual tracte a ambdós sexes, que viu una edat que encara no atén els conflictes de la distribució sexual del treball, i que ha viscut la quarta explosió del feminisme i governs que han intentat fer-ne acció i bandera.

La paradoxa rau en el fet que si efectivament *ens hem cregut que som iguals*, les posicions feministes apareixerien avui als seus ulls com un excés o una absurditat. També com una cosa polititzada i institucionalitzada contra la qual rebel·lar-se.

3. El feminisme d'abans, sí; el d'ara, no

Una altra evidència d'aquest treball qualitatiu és l'assenament del discurs que diu que **el feminisme d'abans estava bé**, que de fet el feminisme volia dir igualtat i que, per tant, teòricament cal estar-hi a favor, però que en el moment actual d'aquest país el feminisme *s'ha passat*. Estarien a favor del feminisme com a idea original, però en contra de la seva expressió actual.

Tots els grups de nois, de forma més bel·ligerant uns i més subtil d'altres, sostenen aquesta idea. Consideren que el feminisme avui (o, com a mínim, la part visible d'aquest) s'ha transformat en una política de superioritat o privilegis per a les dones, i, per tant, pensen que **els amenaça**.

«Em preguntes pel feminisme, però depèn de què és feminisme. N'hi ha un que busca la superioritat de la dona, feminazis, i no em sembla bé, i un altre que vol la igualtat, i això sí, però la igualtat ja la tenim en els nostres països.» (*Grup de nois*)

«El feminismo ya no es lo de antes, ya no luchan por sus derechos, luchan contra los hombres... sin motivo.» (*Grup de nois*)

«El feminisme d'ara és una merda perquè les feministes pensen que com han estat oprimides molts anys ara ens toca a nosaltres estar oprimits. El feminisme s'ha convertit en manifestacions on es pinten coses de color lila i, després, dones que treballen de debò han de netejar el dia després de la manifestació.» (*Grup de nois*)

«El feminisme està bé però fins a cert punt, ja no està bé quan falta al respecte o perd el sentit.» (*Noi, grup mixt*)

«Se nos ha ido de las manos la igualdad, se le da más a las mujeres. Se está buscando la superioridad de la mujer. Vengarse. Esto lo vemos en las redes sociales y en la vida real. A la mínima ya eres machista.» (*Noi, grup mixt*)

Un element que suma complexitat en analitzar el seu discurs és que de vegades aquest expressa clarament una posició neomasclista (les dones tenen privilegis, les denúncies són falses, si una dona et denuncia estàs condemnat per endavant), però altres vegades utilitza crítiques als efectes de certes polítiques que són coincidents amb les que també realitza una part del feminisme (per exemple, sobre canvis penals vinculats a la llei de llibertat sexual).

Els grups de noies, per la seva part, emeten permanentment opinions feministes quan elaboren arguments i valoracions, però (tot i que sempre hi ha alguna participant que el defensa directament) quan se'ls pregunta pel terme, sovint el rebutgen. De forma majoritària van a la mateixa idea: que **l'actual és extremista i, a vegades, innecessari**. De vegades, el que expressen és el que és la societat ho veu així, no pas elles, però que això t'inhabilita per reconèixer-te en la paraula. I remeten a la confusió relativa *quan dius feminisme ben bé què vols dir*. Finalment, és interessant observar que en molts casos el descarten perquè no és estratègic: **el feminisme ha enfadat els nois, ens els posa a la contra**.

«Jo recolzo el feminisme, però perquè el feminisme vol la igualtat. O sigui, en el moment en què la dona es posa una mica per sobre de l'home, això ja no és feminisme.» (*Grup de noies*)

«És que ara quan tu dius que ets feminista la gent pensa que ets una radical, que odies els homes, però en realitat no és això.» (*Grup de noies*)

Pel que fa al neomasclisme, val la pena afegir la impressió d'estar trobant-nos permanentment davant l'enunciació d'un discurs extremadament polític. Un argumentari estructurat, simplificat i polaritzat, baixat de les xarxes i poc connectat amb la pròpia experiència.

«El feminisme se n'ha anat una mica de quan nosaltres érem petites. I ara tot és masclista, un noi fa una mínima i tot és masclista. I tot no pot ser masclista perquè aleshores res ho és. Està en un punt una mica confús tot.» (*Grup de noies*)

«Jo no em reconeixo en la idea de feminisme, jo vull una cosa normal, d'igualtat. No la superioritat de les dones.» (*Noia, grup mixt*)

«El feminisme ens beneficia però al final si els nois ens agafen rancor perquè creuen que les dones tenim més i no hi ha una igualtat... al final diran 'i nosaltres què?' i se'ns gira a la contra.» (*Grup de noies*)

Només hem vist defenses fermes del terme feminisme en participants concretes dels grups de noies, i de forma clara i majoritària en una tercera part dels grups mixtos. En els grups mixtos, quan és un noi qui lidera la defensa del feminisme, aquest gest arrossega immediatament el conjunt del grup. A la inversa també funciona: quan una noia en un grup mixt presenta opinions neomasclistes, de seguida arrossega el conjunt grup.

Pel que fa al neomasclisme, val la pena afegir la impressió d'estar trobant-nos permanentment davant l'enunciació d'un **discurs extremadament polític**. Un argumentari estructurat, simplificat i polaritzat, baixat de les xarxes i poc connectat amb la pròpia experiència. Aquesta entrada discursiva ha de ser anomenada característica generacional.

4. La llei contra els homes

Un dels elements repetit sistemàticament, clau per entendre aquesta entrada discursiva neomasclista, és l'acusació a les **quotes**. **Els nois pensen que és l'exemple perfecte de la seva victimització**. En un procés de promoció interna, preveure una reserva de places per a dones policia on no n'hi ha cap, per exemple, o una diferent exigència d'altura per entrar en un cos de bombers, els sembla que és discriminar els homes, o bé forçar socialment el que és distribució natural. Estiren i extrapolen aquests exemples³ per dir que els exàmens per a elles són més fàcils, que se'ls reserven feines, que la llei i l'Estat van a favor seu. Creuen que aquesta és una dinàmica sistemàtica, arquitectura legal habitual.

«A Espanya hi ha més de 400 lleis que afavoreixen a les dones i, quan hi ha una denúncia, una dona te més pes que un home.» (*Grup de nois*)

«Si las chicas quieren ser bomberas hay las plazas reservadas, no me parece bien. Lo importante es la capacidad suficiente, y si las pruebas tienen requisitos menores, pues no está bien.» (*Noi, grup mixt*)

«Crec que les proves d'accés a bombers i a policies no haurien de ser diferents. No estarien al mateix nivell, aleshores preferiria que m'atengués un bomber home perquè estarà més preparat.» (*Grup de noies*)

També es critica la forma

d'aplicació de la llei. Es repeteix

la idea, especialment entre els

nois, que si una dona denuncia

un home, la veu d'ella té més pes,

que ella s'imposarà encara que no

tingui proves.

«En Mossos d'Esquadra, si et trobes un assetjador, prefereixes algú més fort. Per molt que una dona sigui forta, per biologia simple no poden tenir. Retoquen les proves per a que les dones puguin competir. En les proves físiques.» (*Grup de nois*)

Les noies també menyspreen les quotes, generalment. I tot tracte diferencial. Volen arribar per mèrit propi, volen ser tractades per igual. En molts casos, a més, entenen que acceptar les quotes és acceptar un implícit de superioritat física en ells, i no hi estan disposades. Només en els grups més igualitaris de noies o mixtos hi havia raonaments en la seva defensa, argumentant la compensació d'una discriminació històrica o l'adequació a diferencials biològics.

També es critica la forma d'aplicació de la llei. Es repeteix la idea, especialment entre els nois, que si una dona denuncia un home, la veu d'ella té més pes, que ella s'imposarà encara que no tingui proves. Que **els homes avui no tenen judicis justos**, estan acusats per endavant.

«No es lo mismo decir que ella le ha pegado a él que al revés, claro. A él le cae un parte» (*Noi, grup mixt*)

«Ahora está bien visto que las mujeres peguen a los hombres, pero si él se defiende se va a la cárcel.» (*Noia, grup mixt*)

«És veritat que si fos cent per cent igualitari, no hi hauria violacions. Però també és veritat que, si un home viola una dona, va més temps a la presó que si una dona violés un home.» (*Grup de nois*)

En el sentit contrari, en els grups només de noies apareix sistemàticament una referència al masclisme en el sistema judicial i policial. Critiquen els obstacles que es troben les dones a l'hora de denunciar una agressió masclista i temen les crítiques que poden arribar a rebre les dones segons quina sigui **la seva gestió de la violència viscuda**: si denúncies perquè denúncies; si no ho fas, perquè no ho fas.

³ Per a la presentació d'exemples, es produeix una cita reiterada a la següent web: <https://diferenciaslegaleshombremujerenespana.law.blog/>

RESULTATS

«De vegades, encara que denunciïs una i altra vegada no et fan cas. Els fan cas quan ja estan mortes, i allà és quan van a fer els discursos els polítics i ja està.» (*Grup de noies*)

«Diuen que no tens proves suficients i et diuen que no poden fer res, moltes vegades.» (*Grup de noies*)

5. La preocupació diferencial és la violència sexual

La violència sexual és la preocupació central per a les noies. Apareix ràpidament en tots els grups de noies, i també en els mixtos.

En tots els grups on hi ha noies n'hi ha alguna o diverses que relaten exemples viscuts, en primera persona o en el seu entorn, encara que les preguntes no ho demanen directament. El ventall és molt ampli, i en aquest punt s'ha percebut una distància important entre instituts. En aquest aspecte, **l'entorn i la diferència socioeconòmica sí que semblen jugar un paper rellevant.**

«Vam fer un mural amb les nostres experiències. Totes les noies havíem patit assetjament o agressions.» (*Grup de noies*)

Hi ha grups de noies més «protegides» on el relat parla de mirades rebudes, de xiulets al carrer i de comentaris dels iguals, i hi ha grups de noies més «exposades» on el relat també inclou algun testimoni de violació o fins i tot un intent de segrest. Es perceben alhora diferències en allò que se'ls permet fer, a on se'ls permet

plaça al costat de casa meva. Jo no m'atreveria i els meus pares tampoc em deixarien.» (*Grup de noies*)

«Me han seguido, me han silbado, me han seguido con un coche... Yo tengo 15 años y ya me han pasado cosas de estas. Y a ellos eso no les pasa.» (*Noia, grup mixt*)

«La gran diferència és en anar pel carrer. Si surto de nit, els meus pares em diuen que torni amb més gent. Que no ens faci algo un home. A mi em va perseguir una vegada un home. Ara passa això de les drogues a les discoteques.» (*Grup de noies*)

En alguns casos, aquesta és una por abstracta, i en altres s'incrusta a partir d'experiències concretes pròpies o del seu entorn. D'altres vegades, per contra, prové del coneixement de les notícies. Alhora, sovint la por s'estén més enllà de la violència sexual i s'enfoca a la gestió d'aquesta: com explicar-ho, denunciar-ho, o les conseqüències psicològiques de la mateixa.

«Després d'intentar-me agredir, quan vaig aconseguir escapar, el noi em va dir que no el denunciés, que les noies estem boges.» (*Grup de noies*)

«No ho denunciem. Quan passa alguna cosa ens avisem entre totes per anar amb compte amb aquest o aquests nois.» (*Grup de noies*)

«Què faig si m'estàn violant. Què faig, crido?, què faig. Obviament té més força que tu. I la gent del voltant què fa. Si intentes lluitar potser serà pitjor?, o què. A mi em

La qüestió de la violència sexual té una gran centralitat per a les noies.

L'entenen com un ventall d'accions, les descriuen i detecten, coneixen

que pot venir de qualsevol persona i estan sobre alerta. Escoltant-les,

percebem el trencament del silenci. És una generació que en parla.

anar, el grau de control sobre el seu moviment, i també trobem importants diferències en el grau de contacte o no contacte íntim i sexual que han mantingut amb els nois.

La por a viure violència sexual connecta la majoria de les noies. Aquesta por i la implicació en termes de limitacions a les seves vides és el vector diferencial principal respecte als nois, allò que consideren que no les permet moure's amb llibertat, relacionar-se sense precaucions, sense uns límits que ells no s'imposen.

«Un cop va passar una furgoneta i em va començar a pitjar, l'altre dia un cotxe amb cinc tios dient... o passes pel costat d'un bar i se't giren tots...» (*Noia, grup mixt*)

«A mi em fa por caminar pel carrer de nit. Els nois es queden fins les tres de la matinada pel carrer, els veig a la

fa por no saber què fer. I les seqüeles que et deixa, et marca per a tota la vida. Es parla molt de les violacions i això, vale; però no ens ensenyen què fer. Com defensar-se. Ens podrien ensenyar defensa personal, no sé, una classe al mes.» (*Grup de noies*)

La qüestió de la violència sexual té una gran centralitat per a les noies. L'entenen com un ventall d'accions, les descriuen i detecten, coneixen que pot venir de qualsevol persona i estan en alerta. Escoltant-les, percebem el trencament del silenci. És una generació que en parla.

«Pot passar a la discoteca però també al cole, a casa, a la família, a tot arreu. Hi ha coles on ha passat, capellans que feien això (...) La majoria d'agressions és de gent que et coneix, perquè utilitza la teva confiança.» (*Noia, grup mixt*)

Dit això, parlar-ne no implica necessàriament que les visquin menys o que sàpiguen què fer davant les violències. Les temen, i això dota les noies d'un pensament soterrat de pànic. Alhora, les porta a expressar la sensació d'injustícia:

«Quan ets petita et diuen compte al creuar el carrer i ens ho diuen a nens i nenes. Ara et diuen no deixis sol el got i només ens ho diuen a les noies. És això. El discurs. I el discurs et li haurien de fer als nois: no facis això.» (*Grup de noies*)

Els nois coneixen la seva por, saben que és específica i reconeixen la violència sexual com un problema. Mencionen la violència sexual aparellada a una altra idea, que és la de la falta de consentiment. I en part dels grups mixtos, especialment en els tres més igualitaris, aquesta violència és reconeguda i expressen que els **preocupa**.

«Es pot demostrar d'alguna manera que hi ha o que no hi ha consentiment?» (*Noi, grup mixt*)

«¿De qué tienen miedo las mujeres? Pues de los hombres. No quiero generalizar, pero de hombres que las siguen. Yo muchas veces acompaño a mis amigas.» (*Noi, grup mixt*)

Tanmateix, si el grup és exclusivament de nois, la violència sexual se censura, però tot seguit es **minimitza**, tant la por com la mateixa violència. Consideren que els casos es magnifiquen o, de vegades, fins i tot que l'origen del problema són les mateixes víctimes. I la preocupació que expressen gira cap a la possibilitat de ser acusats falsament i que això els taqui la reputació o els marqui la vida.

«Encara que després es demostrí que no és real, et poden tirar la vida enlaire. Com un jugador del City que no recordo el nom, que li van frotar la carrera perquè va estar tres o quatre anys a la presó» (*Grup de nois*)

«Se quejan de que las violan, pero van medio desnudas por la calle... ellas se lo han buscado». (*Grup de nois*)

«Si una dona vol, amb tot el tema violència sexual i això, tu ets culpable fins que no es demostrí el contrari.» (*Grup de nois*)

6. La impunitat

Seguint amb la violència sexual, observem que aquesta sistemàticament és assenyalada com un problema: enorme per als grups de noies, exagerat per als grups de nois, important en els grups mixtos. L'evidència següent diu que, en qualsevol cas, les referències als agressors són sempre en termes molt durs: de seguida van a **la necessitat d'enduriment dels càstigs**.

L'implícit que hi ha present en els seus discursos és la idea d'impunitat, o de poc càstig, per a qui agredeix sexualment dones. En la majoria de grups, i en tota mena de grups, hi ha referències a aquesta qüestió:

«Viola una dona i al cap de tres dies està lliure.» (*Noi, grup mixt*)

«Yo creo que si violas a una pava, pa' la cárcel castrado». (*Noia, grup mixt*)

«Un home viola una noia i tampoc té tanta pena de presó. I els que són rics poden pagar i lliurar-se'n.» (*Grup de noies*)

«Calen mesures exemplars. Si en lloc de ser quatre anys et tenen allà vint anys, potser no tanta gent ho fa, canviaria la mentalitat.» (*Grup de nois*)

«Si tú has sido capaz de hacer eso a una persona, si tú lo haces, que te lo devuelvan». (*Grup de nois*)

«Com et pots excitar tenint sexe amb una persona inconscient o que no vol? A mi no m'entra al cap. Però clar, després sap que s'estarà màxim 4 anys a la presó. I encara la culpa serà d'ella.» (*Grup de noies*)

L'implícit que hi ha present en

els seus discursos és la idea

d'impunitat, o de poc càstig, per

a qui agredeix sexualment dones.

En la majoria de grups, i en tota

mena de grups, hi ha referències a

aquesta qüestió.

Aquesta creença en la falta de càstig és majoritària i **genera inseguretat a les noies**. És una idea sostinguda tant per ells com per elles, i en tots els grups sempre hi ha algú que presenta propostes d'enduriment, mencionant fins i tot la mort o la castració.

Curiosament, aquesta idea conviu (i en poques ocasions confronta) amb una altra que treballa en el sentit contrari: la idea, capital en les tesis neomasclistes i que ha aparegut en tots els grups de nois i en diversos dels grups mixtos, que una sola denúncia d'una dona (que pot ser perfectament falsa) envia ràpidament un home a la presó. La veu de les dones té avui massa poder, la creuen a ella i això està provocant injustícies.

RESULTATS

7. L'agressor sempre queda lluny

La tensió entre la idea que els homes són injustament acusats i que alhora els agressors són poc castigats té a veure amb aquest altre vector: l'home masclista, i especialment **l'home agressor, sempre és llunyà. Aliè.** És un Altre que no té res a veure amb la meua vida.

Crida l'atenció, per exemple, que tot i estar parlant de la realitat pròpia es produeix una referència sistemàtica a l'Afganistan, cosa que es produeix en tota classe de grups. **L'Afganistan emergeix com el referent internacional en masclisme.** Així, és interessant l'elevada consciència que tenen sobre la brutal violència política que s'està exercint contra les dones d'aquell país; però alhora això els genera un respir, una **sensació de conformitat amb el que tenen.** Aquí estem bé.

«La desigualtat pot dependre de la religió, no sé com funciona, però les musulmanes que van tapades i així... crec que nosaltres som més moderns i, per tant, no tan masclistes.» (*Grup de nois*)

«Jo defenso el feminisme per exemple en països com l'Afganistan, crec que és. Que tenen la dona molt tancada, com que la veu de la dona no serveix de res, ha de fer el que l'home li diu... En països així estic molt d'acord amb el feminisme i tot això, però, per exemple, hi ha països que realment és com que volen més del que ja tenim.» (*Grup de noies*)

«La desigualtat és el que hi ha, per exemple, als països àrabs, l'Afganistan, països més pobres. A l'Àfrica han de lluitar més, queda molt per fer. No entenc per què aquí es fan totes aquestes manifestacions. No ho acabo d'entendre.» (*Grup de nois*)

Aquesta referència de vegades salta cap a un desplegament d'estereotips, per exemple, sobre qui és que viola en el nostre país. Quan s'inclouen estereotips racistes, aquests són contestats sobretot si algú en el grup se sent assenyalat pel seu origen o cultura.

Aquest distanciament sobre la base de la diferència cultural, religiosa, racial o territorial funciona de forma similar a la temporal, quan refereixen el masclisme autòcton com una cosa de generacions anteriors d'homes.

«Yo creo que aún no, pero que más adelante se va a conseguir. Lo estamos logrando. Y creo que somos pequeños y aún estamos aprendiendo, y nos estamos tratando por igual. Pero los mayores, pues... hay algunos que... como ya son viejos, tienen sus reglas antiguas e intentan enseñárselas a los niños. Entonces, esos niños, pues intentan... porque hay veces que lo hacemos, ya de broma, pero lo seguimos haciendo, lo de decirles a las chicas que se vayan a lavar los platos.» (*Noi, grup mixt*)

D'altra banda, un argument que també consolida la construcció de l'agressor com un element extern o impropri és la repetició que **l'agressor és un monstre** o un malalt mental que no hauria de formar part de la societat.

«Los que hacen eso están enfermos. Sortits, desesperats, les hormones...» (*Noi, grup mixt*)

«Por la noche están los locos. Y los vicios». (*Grup de nois*)

Els nois realitzen un gest radical de separació entre un mateix i l'agressor. Aquesta idea de desviació, irracionalitat o monstrositat és referida en tots els grups masculins, sigui en forma d'argumentació sobre la salut mental dels agressors o des de la idea que això és una problemàtica pròpia d'altres països i cultures. Aquest argumentari també apareix en la meitat dels grups mixtos. **El masclisme i, especialment, les agressions pertanyen i són pròpies d'algú altre.**

L'Afganistan emergeix com el referent internacional en masclisme. Així, és interessant l'elevada consciència que tenen sobre la brutal violència política que s'està exercint contra les dones d'aquell país; però alhora això els genera un respir, una sensació de conformitat amb el que tenen.

8. Relacions tòxiques

Un altre element d'interès és sobre com entenen les relacions de parella. En aquest context, apareix un reconeixement generalitzat que **les situacions de control són tractar malament l'altra persona**.

Es presenta un cas hipotètic que parla d'un noi que controla el mòbil a la seva nòvia, li diu com ha de vestir i quins amics pot o no tenir, i el que emergeix de manera sistemàtica en la conversa, present en tots els tipus de grups, és **la referència a la toxicitat**.

«És una relació tòxica. Tothom és molt tòxic avui en dia.» (Noi, grup mixt)

«Está de moda ser muy celoso. Está súper de moda que a las chicas les gusten los chicos celosos. Los posesivos, los malos... tóxicos (...) Pero es que tenemos normalizadas cosas... como, por ejemplo, que no me guste que mi novio tenga amigas. Es algo que tenemos muy normalizado, pero es que es una locura. O tener la cuenta del Instagram... Yo creo que todas las que hemos tenido relaciones hemos vivido algo así». (Noia, grup mixt)

«Jo crec que no és tant de gènere com de la persona. Perquè si és una persona tòxica és igual si és home, si és dona... què importa? És tòxica igual. Està tractant malament la seva parella sigui home, sigui dona, el que sigui.» (Grup de noies)

Repetidament, els i les adolescents expressen que aquestes dinàmiques existeixen («això passa»), que són presents a la seva quotidianitat i que es tracta de toxicitat. Ho detecten, ho critiquen i ho rebutgen, però alhora ho viuen i practiquen. Sovint l'argument declina en el fet que aquesta qüestió té molt a veure amb la inseguretat de la persona, amb la qual cosa es presenta una forta responsabilització individual.

Alhora, apliquen a la qüestió una **mirada neutra en clau de gènere**. Tot i que sovint reconeixen que passa més envers les noies, emfatitzen que el control i inclús la violència es pot donar en ambdues direccions, s'entén en termes bidireccionals i puntualitzen que elles també són tòxiques:

«Normalmente, es de hombre a mujer... según lo que dicen las noticias (...) porque muchas veces son las mujeres las que pegan al hombre y no dicen nada». (Grup de nois)

«Fins i tot m'atreviria a dir que hi ha més noies tòxiques que nois. No amb la roba, per exemple, sinó amb el telèfon.» (Grup de noies)

«Conec més noies tòxiques que no pas nois, pel que conec, però sé que passa en les dues direccions.» (Grup de nois)

«La vestimenta sí, això ho fan ells, però agafar el mòbil, això de revisar, són més les noies». (Noia, grup mixt)

Una excepció rau en el que es refereix a l'aspecte, ja que cap a les noies hi ha la qüestió específica del control de la vestimenta (tapar-se, «no semblar una puta»), que a la inversa expressen que no passa.

L'altre element diferencial és el que té a veure amb la forma que pren la violència, pensen que habitualment més física per part d'ells i més psicològica per part d'elles. Consideren que els nois exerceixen formes més evidents de violència i control i que la d'elles és més psicològica i subtil·lina. En coneixen tot el ventall.

«Hi ha violència física, psicològica, sexual, verbal, per xarxes...» (Grup de noies)

«Un home potser pica i una dona potser manipula.» (Noi, grup mixt)

Finalment, situar que en relació amb l'acte concret de controlar la parella, a vegades hi ha **justificació** d'aquesta, sobre la base de la idea que els nois coneixen bé les intencions d'altres nois. També apareix una necessitat de poder discriminar entre tipus de controls, considerant que hi ha dinàmiques de gelosia positives i altres que passen la ratlla i es transformen en un problema.

Tot i que sovint reconeixen que passa més envers les noies, emfatitzen que el control i inclús la violència es pot donar en ambdues direccions, s'entén en termes bidireccionals i puntualitzen que elles també són tòxiques.

RESULTATS

«Al final, si estimes una persona hi ha un punt que estar gelós... o sigui, no és bo, però ho entenc. Perquè a ningú li agrada veure algú que estimes amb algú que te'l pot treure.» (*Grup de noies*)

«En todas las relaciones, un poco de celos va a haber. Y conocemos a los otros chicos... un chico sabe las intenciones de los otros chicos. También hay gente que cree que si su pareja no es celosa es porque no le quiere. Y busca ponerle celoso para ver si le quiere.» (*Noi, grup mixt*)

«També perquè... a veure, que no s'ha de generalitzar, però molts nois miren amb la mateixa mirada. Llavors la parella pot dir "és que sé com miren els homes, és que no vull que vesteixis així perquè sé la mirada dels homes"». (*Grup de noies*)

«No és teva, vale, però tu no vols que un altre noi estigui amb ella.» (*Grup de nois*)

Val a dir que entre les noies sovint hi ha intervencions puntualitzant que elles no accepten aquestes pràctiques de control, tot i que alhora són conscients de la dificultat de posar límits o deixar la relació. Parlen també d'experiències pròpies o amb amigues i de com ajudar les altres a sortir d'aquest tipus de relacions. Igualment, sostenen que hi ha noies que, efectivament, busquen la toxicitat en la parella, que es fixen en nois que les tractaran malament.

«Les noies, quan estem dins d'una relació, normalment aguantem molt. I el noi no et pegará directament, començarà d'una manera i anirà avançant. I la noia, entre que sent que ell canviarà i que té por... i que de vegades no el pots deixar perquè t'amenaça.» (*Grup de noies*)

«Penso que el que la gent hauria de fer, sobretot si són persones que mai han estat en una relació, abans d' enamorarse de qualsevol persona, és establir els seus límits i tenir molt clar què és el que toleraran, fins i tot a llarg termini. Perquè hi ha vegades que a l'inici de la relació pot semblar que "ja canviarà", i un cop vas deixant que una persona vagi passant els teus límits ho seguirà fent i anirà a pitjor, pot derivar en coses bastant més greus.» (*Grup de noies*)

9. Les noies senten pressió sexual i estètica

Treballant amb unes edats en què hi ha molta disparitat entre qui ja té interès i experiències sexuals i qui no, es va decidir no preguntar directament sobre si nois i noies senten pressió en relació amb el sexe, però es preveia que aquest element emergís. Cal considerar que, en societats formalment igualitàries com la nostra, és en el terreny de la sexualitat i la intimitat on més clarament s'expressa i es demostra avui el poder de gènere (Alario, M. 2021. Política sexual de la pornografia. Sexo, desigualdad, violencia. Colección Feminismos. Cátedra).

Així, tot i que aquesta no era una pregunta que se'ls feia, els grups de noies han fet referència al fet que senten

pressió sobre el seu comportament sexual. Sobre **començar a tenir relacions sexuals, sobre la necessitat de mostrar-te disposada sexualment si no vols que un noi et deixi o sobre acatar determinades pràctiques**. I saben que aquesta pressió no està bé, que és una pressió violenta.

«Quan el teu nòvio vol practicar sexe i tu no vols i et pressiona perquè li diguis que sí, per a mi això ja és abús sexual. Ell sap que no vols, però segueix. I intenta que la culpa sigui teva, dient que si no vols fer-ho és perquè no l'estimes.» (*Grup de noies*)

«Si comences amb un nen i no vols fer encara res, potser ell prefereix buscar-ne una altra que sí que faci coses.» (*Noia, grup mixt*)

«Si una noia de la nostra edat és verge, els nois diuen que és una marginada, i si ja ho has fet, ets una puta. Però per a ells no hi ha les mateixes normes. Fem el que fem, relacionat amb el sexe, es veurà malament.» (*Grup de noies*)

Apareix, en els discursos de les noies, la referència a la pornografia com un problema que genera expectatives en els nois, tant sobre els cossos com sobre els comportaments de les noies. Aquesta problemàtica, la confusió de la pornografia amb la realitat (o les expectatives de realitat) és reconeguda en alguns dels grups de nois.

«Crec que d'aquí a uns anys serà tot sexual. Les relacions seran d'una nit. El que ara és pagant diuen que serà gratis. Seran exprés. Tot es basa en això. Hi ha nois que per sentir-se superiors contracten una tia guapíssima.» (*Noia, grup mixt*)

«El que veuen els nois al porno és el que volen fer a la vida real. Has de saber diferenciar la ficció de la realitat, des del porno a una pel·lícula de Disney.» (*Grup de noies*)

«Es pensen que tot el que fan en el porno a les noies els agrada. I moltes vegades són vídeos on les dones tenen una posició submisa.» (*Grup de noies*)

Conversa en un grup de nois:

Noi 1: «Cal canviar el porno. Jo no miro porno, però una vegada vaig entrar per curiositat i el que vaig veure van ser vídeos molt agressius de l'home cap a la dona. (...) Els vídeos són molt violents. Després els nens es pensen que així és una relació sexual.»

Noi 2: «Pero es un show, ya sabes que se inventan historias. Hay más vídeos normales que estos que dices. Y hay categorías de vídeos. Tu busques el que vols, normal. El que tu vulguis ho trobes.»

Pel que fa a la pressió estètica, per la qual sí que es preguntava directament, nois i noies valoraven que efectivament vivim en un món on la imatge s'ha tornat molt im-

Tot i que aquesta no era una pregunta que se'ls feia, els grups de noies han fet referència al fet que senten pressió sobre el seu comportament sexual. Sobre començar a tenir relacions sexuals, sobre la necessitat de mostrar-te disposada sexualment si no vols que un noi et deixi o sobre acatar determinades pràctiques. I saben que aquesta pressió no està bé, que és una pressió violenta.

portant, però senten que poden resistir davant els models ideals que proposen les xarxes. Creuen que **no compren acriticament** la proposta mediàtica, tot i que també consideren que **a les noies els afecta més a l'autoestima**. En canvi, emergeix una qüestió imprevista, ja que allò que les noies assenyalen com a pressió no prové de les xarxes.

«Jo vaig com vull, però sí, al final m'acabo comparant, i això, com a persona, em fa mal.» (Noia, grup mixt)

«Les noies senten més pressió per com van vestides, dels seus pares, mares o a l'institut, quan van molt extremes.» (Grup de noies)

«Tothom es fixa en el físic, però quan ets una noia no tens cap manera d'estar bé. Sempre estàs massa gorda o massa prima, el cos ideal no existeix.» (Grup de noies)

«Veus gent per les xarxes socials que té molt bon cos. A l'adolescència busques més l'acceptació social, els amics són una part molt important de la teva i vida i és... tipus... que vols agradar.» (Noia, grup mixt)

Els grups de noies diuen que quant a la roba se senten jutjades sobretot per altres noies, però que **respecte als seus cossos se senten jutjades pels nois**. També dins el grup d'iguals.

«Els nois parlen dels cossos de les noies, o fan servir referències al cos com a insult. Planes. Gordes. Si no ets guapa, no li agrades a cap noi.» (Noia, grup mixt)

«Jo crec que entre nosaltres ens entenem. A mi, la majoria de comentaris, per no dir tots, han sigut d'homes cap a mi. A mi mai ha vingut una noia a dir-me que estic massa prima... han sigut els homes.» (Grup de noies)

«Tu ho comentes amb la teva amiga, però no li dius a ell directament. Els nois exterioritzen més, diuen coses i ho fan en grup.» (Noia, grup mixt)

Aquest element sí que sembla impactar en l'autoconcepte de les noies. Semblaria que se senten més armades respecte a les xarxes que respecte al grup d'iguals. Per contra, els nois expliquen que aquesta forma de parlar-se la practiquen també entre ells, que insultar-se o assenyalar el cos de l'altre forma part de la seva forma de relacionar-se. Entenen que és problemàtic, però són codis que operen.

lacionar-se. Entenen que és problemàtic, però són codis que operen.

«Yo conozco a personas que empezaron su cambio físico por las burlas de los demás, se sintieron forzados a hacerlo; los apodos, "bola de grasa", "te has comido a mi madre"... A ella le pusieron uno esta tarde. La llamaron "gorda". Y entre nosotros. También es así entre nosotros». (Noi, grup mixt)

Finalment, situar que en diverses converses en grup mixt s'evidenciava com funciona **la pressió ambiental** per encaixar en els rols de gènere. En un dels grups mixtos menys igualitaris, de forma molt explícita, les noies detallaven quina mena de nois els agraden i quins rebutgen, empenyent els mateixos companys a un compliment estricte de la masculinitat clàssica.

«Jo no puc estar amb un noi que juga a voleibol. A nosaltres ens agrada un tio que sigui... així més *macho*. Que no sea como una princesa, básicamente.» (Noia, grup mixt)

Semblaria que se senten més armades respecte a les xarxes que respecte al grup d'iguals. Per contra, els nois expliquen que aquesta forma de parlar-se la practiquen també entre ells, que insultar-se o assenyalar el cos de l'altre forma part de la seva forma de relacionar-se. Entenen que és problemàtic, però són codis que operen.

RESULTATS

«De vegades, encara que denunciïs una vegada i una altra no et fan cas. Els fan cas quan ja estan mortes, i llavors és quan fan els discursos els polítics i ja està.» (*Grup de noies*)

«Diuen que no tens proves suficients i et diuen que no poden fer-hi res, moltes vegades.» (*Grup de noies*)

10. L'ambivalència de les xarxes

Una de les preguntes del qüestionari anava referida a conèixer quins o quines creadors de contingut segueixen que parlin de feminisme o antifeminisme. Preteníem comprovar si els discursos que sostenen beuen directament dels emissors virtuals que avui difonen massivament plantejaments neomasclistes (Garcia-Mingo, 2022; Del Pino, 2023): la *masclosfera*⁴.

La impregnació del discurs provinent de les xarxes sembla evident.

«No són només els avis, homes d'abans, que són una mica masclistes, també hi ha joves, perquè els vídeos que surten a veure... una mica masclistes són.» (*Grups de nois*)

En línies generals, hem pogut observar que **les noies mencionen poques referents**, no segueixen comptes explícitament sobre la matèria i moltes vegades directament no aconsegueixen anomenar ningú. Sí que segueixen algunes influencers que parlen sobre les seves vides, sobre tota mena de coses, i alguna vegada pot aparèixer una reflexió feminista, però té un pes anecdòtic.

Entre els nois, en canvi, sí que hi ha referències recurrents. Els noms més citats són RickyEdit, Jordi Wild, Roma Gallardo, RescueYou i Masculinidad Alfa. I davant la pregunta, sempre hi ha un o dos nois que presenten els noms amb rapidesa: són els mateixos que desenvolupen una opinió neomasclista més estructurada i convençuda. La resta de nois acostumen a conèixer els noms que es posen sobre la taula. **La impregnació del discurs provinent de les xarxes sembla evident.**

Tot i això, **la referència a creadors i creadores de contingut és feble**. En el sentit que sovint els adolescents consumeixen contingut sobre aquests temes, però no tenen massa clar qui l'emet. Vam necessitar l'escolta de diversos grups per comprendre que això respon al format de la mateixa xarxa que utilitzen. Fan servir Instagram i YouTube, però es mouen sobretot per TikTok, que és el lloc privilegiat com a emissor de contingut: el que fan els i les adolescents és fer scroll, els apareixen vídeos i els van passant fins que els n'interessa algun, i aquell se'l miren uns segons sense fixar-se en qui l'emet, que costa una mica de veure, i passen al següent.

«Deslizar es tan fácil que si en cinco segundos no nos llama la atención, pues pasamos». (*Noi, grup mixt*)

Aquest format de xarxes és el mediador de la informació. I els aporta una **idea difusa sobre continguts**, desconectats del background de l'emissor. Així, per exemple, quan mencionen (molt sovint) la llei del «només sí és sí», no coneixen la llei, ni la notícia directa sobre la llei, ni l'explicació via polítics o periodistes, sinó que coneixen el vídeo d'un tiktoker comentant la llei. Aquesta forma d'informar-se els genera una idea superficial sobre les coses, però també una sensació de confusió i poca fiabilitat.

«Et pot sortir un vídeo criticant la llei del «només sí és sí», després un de cotxes, i després un altre a favor de la mateixa llei que abans t'han criticat.» (*Noi, grup mixt*)

«La llei del «només sí és sí» no se l'ha llegit ningú. Aleshores, a TikTok estan criticant-la i dient coses que no són.» (*Grup de noies*)

Així mateix, aquestes mateixes xarxes són un lloc d'interrelació, i en aquest sentit operen també els estereotips i la confusió.

«Ara de sobte hi ha Tiktoks per un tubo, en plan "a mi me gustan los celosos". Però, a veure, què dius, ¿cómo que celosos?». (*Noia, grup mixt*)

Tot i això, la referència a creadors i creadores de contingut és feble. En el sentit que sovint els adolescents consumeixen contingut sobre aquests temes, però no tenen massa clar qui l'emet.

«Diuen ser progressistes i tot, i en una penges una campanya contra la violència de gènere i a la següent penges un tiktok en biquini, és contradictori i hipòcrita el missatge que donen... penges el que penges i després diuen que tot TikTok està ple de guarros i perversos... que aquesta gent està malament del cap... però és clar, un animal no ve si no hi ha de menjar.» (*Grup de nois*)

En positiu, cal dir que són **conscients de l'escassa fiabilitat** d'aquest ecosistema virtual. Saben que els algorismes els presenten propostes diferenciades i polaritzants, de vegades falsejades, que té perills. Tenen una mirada crítica sobre les xarxes, i apareix la idea que hi hauria d'haver limitacions per edat a certs continguts. Alhora, però, les xarxes són una font principal de relació a les seves vides, les tenen incorporades, són irrenunciables, són la seva plaça pública.

⁴ Concepte que descriu un ecosistema d'espais digitals on els homes conversen sobre temes relacionats amb la masculinitat i el gènere, i que en els últims anys ha pres una deriva antifeminista i misògina de fort impacte.

«Les xarxes han fet molt de mal, persones que s'han fet famoses perquè sí.» (Noia, grup mixt)

«Això de les desigualtats entre homes i dones passa molt per culpa de les xarxes socials. A mi a les xarxes em surten vídeos on homes diuen coses dolentes sobre les dones, i dones diuen coses dolentes sobre els homes. Això em fa pensar que si volem realment una societat igualitària, hi hauríem de participar tots.» (Grup de noies)

«A mi el meu pare sempre em diu que abans de fer algo jo grabi un audio dient: hola soc tal i estic dispuesto. Perquè després si una noia s'enfada perquè faig algo dolent com posar-li les banyes pot dir este me ha violado.» (Noi, grup mixt)

Es remet una vegada i una altra als valors familiars. Sovint es relaciona la violència cap a les dones amb haver-ne vist a casa, amb el que has vist de petit/a.

Són conscients de l'escassa fiabilitat d'aquest ecosistema virtual.

Saben que els algoritmes els presenten propostes diferenciades i

polaritzants, de vegades falsejades, que té perills. Tenen una mirada

crítica sobre les xarxes, i apareix la idea que hi hauria d'haver

limitacions per edat a certs continguts.

11. L'educació com a palanca de resistència

Un element que ha aparegut amb força durant l'escolta als diversos grups de joves és la creença generalitzada que els valors amb què arribis de casa són la clau. Pensin que aquella és l'educació central, hi remunten com el lloc essencial. En aquest sentit, és possible que estiguem sobredimensionant el poder de les xarxes i infravalorant les converses i pràctiques familiars quotidianes.

«Si a tu t'han educat bé, tu tractaràs bé les dones, tu no exerciràs violència.» (Noi, grup mixt)

I també es remet a l'impacte escolar primerenc. Hi ha una creença forta en l'impacte educatiu en la primera infància.

«Són importants els valors que ens ensenyen a casa, però també a l'escola, perquè al final fan molt. És una etapa on ho aprenem tot i, si no se'ns educa bé en aquest sentit, quan ets gran ja costa canviar.» (Grup de noies)

«Cal fer, mitjançant l'educació, que el missatge feminista cali, però no de manera abrasiva com fan ara, sinó més subtil.» (Grup de nois)

En canvi, despleguen una posició fatalista sobre la possibilitat de canviar quan ets gran. Reiterades vegades, a la pregunta sobre quines polítiques posarien en marxa per acabar amb la violència contra les dones, et diuen que no s'acabarà, que no es pot. I giren el timó cap a l'enduriment de les penes.

«Jo educaré els meus fills perquè tractin bé les persones, però hi ha altra gent que no ho farà.» (Noia, grup mixt)

«Para cambiarlos a ellos [un hombre que viola] tienes que cambiar a todo su entorno. Una persona crece y piensa igual que piensa su entorno. Así que para cambiar a una persona hay que cambiar a quince. Ese cambio de mentalidad es casi imposible.» (Grup de nois)

«Hi ha moltes persones que segueixen tenint pensaments d'abans. Aleshores, les persones que neixen en aquestes mateixes famílies amb aquests pensaments, agafen també aquesta manera de pensar, i fan que aquest grup de gent que creu així es faci més gran.» (Grup de noies)

Crida l'atenció que hi ha poca referència a l'educació com a solució. Quan es menciona, sobretot és respecte a la primera infància. En canvi, paradoxalment, com a observació externa, una de les conclusions que extraïem de la

RESULTATS

recerca és que **el marc educatiu sembla comptar com a xarxa de resistència.**

Això s'ha evidenciat en els grups mixtos, que és on més varietat argumental s'ha desplegat. En els grups mixtos hi ha més matisos, més cura al parlar, més complexitat. I en una tercera part dels grups mixtos, les mirades igualitàries arrossegaven clarament els consensos del grup (sobre el sentit de la desigualtat, sobre el significat del feminisme, sobre la gravetat de la violència sexual, etc.); apareixien noies i nois argumentant tesis feministes amb fermesa i seguretat.

Aquests grups tenien en comú que el professorat era anomenat reiteradament com un lloc de referència.

La mestra a qui consulto quan tinc dubtes sobre aspectes de la meua vida, el tutor que ens va proposar un treball sobre això que em pregunten en aquesta conversa, el professorat com un lloc amb valors on contrasto la informació.

«Jo crec que els valors que m'han ensenyat a l'escola tant com a casa importen moltíssim i m'han ensenyat valors bons.» (*Noi, grup mixt*)

«Encara treballa en aquest col·le aquesta professora i hi ha vegades que algun dia anem a parlar amb ella, la mateixa confiança, li expliquem les nostres coses.» (*Noi, grup mixt*)

Proposem la idea que els discursos neomasclistes es debiliten quan es topen amb un intens treball educatiu sobre la matèria. Això vol dir quan es disposa dels recursos, l'espai i el temps per fer-ho, quan les vivències que ja acumulen els i les joves són reflexionades habitualment en el grup, quan els relats de les noies poden ser acollits amb empatia pels iguals o quan s'ha reflexionat en grup sobre violències concretes, especialment si envolten la realitat de l'aula.

En una tercera part dels grups mixtos, les mirades igualitàries arrossegaven clarament els consensos del grup (sobre el sentit de la desigualtat, sobre el significat del feminisme, sobre la gravetat de la violència sexual, etc.); apareixien noies i nois argumentant tesis feministes amb fermesa i seguretat.

Aquests grups tenien en comú que el professorat era anomenat reiteradament com un lloc de referència.

12. Polítiques sota sospita

Seguint amb la idea del treball a l'aula, caldria dir que de les converses grupals amb els grups de nois n'emergeix la idea que no qualsevol intervenció educativa serviria.

Quan preguntem pels **tallers i conferències sobre feminisme que poden rebre a les aules, els grups de nois mostren el seu rebuig** cap a aquestes activitats: no se senten interpel·lats i entenen aquests espais com a hostils. Entre les noies, sovint remeten a l'hostilitat dels nois.

«A les xerrades que ens fan escullen un perfil que és molt molt molt feminista i genera una mica de rebuig i que no l'escoltaré perquè és una feminazi, ens hauria de parlar una persona més igual a nosaltres.» (*Grup de noies*)

«El professor el tens de referent tot el dia, en ell confies, caldria que fos a través d'ell que t'arribés.» (*Noi, grup mixt*)

«A l'institut hi ha moltes més xerrades dirigides cap a les noies que no cap als nois.» (*Grup de noies*)

«A les xerrades hi hauria d'haver més interrelació, com això d'ara.» (*Noia grup mixt*)

Valdria la pena repensar sobre la política d'intervenció educativa, escoltar el rebuig cap a un format de conferència explícita, teòrica, externa i puntual i provar un treball més sistemàtic, internalitzat, directe, que vinculi el professorat referent i parteixi de les vivències que tenen lloc a l'aula, al seu entorn o en la seva vida quotidiana. Cal assegurar un contingut, aterrat a les seves preocupacions, enfocat a treballar l'equivalència de valor entre ells i elles i que servís de pràctica del posar-se al lloc de l'altra persona.

Per altra banda, val a dir que els plantejaments són igualment crítics sobre altres qüestions de política pública. La posició majoritària sobre les **polítiques públiques feministes té un to negatiu**, especialment i massivament entre els nois, si bé s'emet des del reconeixement de no conèixer-les en profunditat.

Els nois mostren incomprensió envers el sentit d'aquestes polítiques, mencionen el gest de pintar bancs o fanals com a exemple d'una política ridícula, i fins i tot l'existència del mateix Ministeri, que s'exhibeix com a exemple de dispendi de diners públics. També fan referència a les

lleis recents i, especialment, la llei de llibertat sexual i la llei trans són a la diana: són acusades de lleis mal fetes, contraproductives o sense sentit, i s'utilitzen d'exemplificació de l'**absurditat de la política feminista**.

«Si estigués al Govern, li donaria importància a les dones perquè també han de ser escoltades, però no tan exagerat com ara. No m'ho gastaria tot en això, en bancs de colors, carreteres de colors, escales de colors.» (*Grup de noies*)

«La política lo único que hace es enviar a los que matan a mujeres porque sí a la cárcel y dan más visibilidad a las feminazis y a las que quieren superioridad sobre los hombres». (*Grup de noies*)

«La Irene Montero es gasta diners en fer vídeos o murals que estan molt bé, però no serveixen de res.» (*Grup de noies*)

«Acabarem com als Estats Units, on ja es reconeixen cent cinquanta-nou gèneres.» (*Noi, grup mixt*)

«Hay leyes mal formuladas, como la ley del solo sí es sí, que se pueden aprovechar para el beneficio de uno, han acabado beneficiado a quien no querían beneficiar». (*Noi, grup mixt*)

«No sé si potser és que hi ha molta desinformació per xarxes, però va sortir la llei aquesta del «només sí és sí», que s'havien alliberat molts violadors, però la veritat és que no n'estic molt informada.» (*Grup de noies*)

Per contra, quan es parla d'una política atterrada i palpable, més protegida de la dinàmica politicomediàtica, l'aproximació és completament diferent. Per exemple, quan es presenta un cas pràctic referit a l'existència d'un punt lila d'informació i atenció a les violències masclistes en el marc d'una festa multitudinària en el seu mateix barri, el to de la resposta és generalment positiu. En veuen la utilitat, perquè connecta amb una cosa que sí que perceben, i és la prevalença de la violència sexual.

«Està molt bé, però que ho sàpiga tothom, ho han d'explicar més.» (*Noia, grup mixt*)

«El punt lila el veig bé. Hi ha gent que està malament del cap i fa coses que no estan bé. I és un punt de salvació, un punt concret a prop, que no calgui recórrer mitja ciutat per trobar una comissaria.» (*Grup de noies*)

13. Incertesa de futur

Per tancar, l'últim element a destacar, per sistemàtic, és que ha predominat una visió del futur de caràcter més aviat pessimista, sobretot assentat en la idea d'incertesa.

«El futur? Negre, pel canvi climàtic. Però de gènere i això... jo, sincerament, crec que anirem enrere. Perquè ara el Trump, per exemple, realment l'estem votant perquè ens agrada el que vol fer? Hi ha gent a qui voten que no és apta per governar un país.» (*Noia, grup mixt*)

Les noies sovint assenyalen els seus iguals, i expressen que, atès com creixen i pensen, temen que la problemàtica continuarà. **Plantegen que el futur no pinta massa bé.** Tot i que creuen que s'ha avançat molt en drets, també pensen que les envolta molta violència, i pensen que la consideració que tenen els nois d'elles podria empitjorar. En alguns casos, hi ha referència a un procés d'enduriment en termes de sexualització, sobre com les veuen. Els nois, alhora, també des d'una visió més aviat pessimista, pensen que s'ha girat la truita i que ens dirigim cap a un món on ells no pintaran res: la veu és d'elles, el futur no és d'ells.

RESULTATS

El que predomina i el que més anomenen és el fet de no poder preveure. La incertesa. El món està convuls. Assenyalen la política, i els grups de noies i una part dels mixtos acusen l'extrema dreta.

«Jo confio que no siguin iguals que els nois d'ara, però no tinc molta esperança.» (*Noia, grup mixt*)

«El feminisme pujarà molt i acabarem amb superioritat de les dones. Serà com aquí fa setanta anys, però a la inversa.» (*Grup de nois*)

«Jo no estic segura de com evolucionarà, perquè la pujada de l'extrema dreta, els pensaments d'alguna gent... penso que la nostra generació és més masclista. No estic molt segura de si el futur serà millor, però vull confiar que sí.» (*Grup de noies*)

En qualsevol cas, per sobre d'aquest to, el que predomina i el que més anomenen és **el fet de no poder preveure. La incertesa. El món està convuls**. Assenyalen la política, i els grups de noies i una part dels mixtos acusen l'extrema dreta (els grups masculins no). En qualsevol cas, la sensació que comparteixen és que la **direcció del món pot agafar qualsevol mena de deriva**.

En contrast, s'entreveu una voluntat, quan parlen en primera persona, de «fer-ho bé», en el seu cas particular.

«El món va a pitjor, però... jo educaré els meus fills de forma igualitària. Jo m'esforçaré perquè els meus fills tractin bé les dones, totes les persones.» (*Noi, grup mixt*)

«Nosaltres també podem fer coses pel futur. Si jo tinc fills o filles, els educaré en la igualtat. Des de casa s'ha d'informar els fills, perquè si no ho farà a través d'altres llocs on diuen mentides.» (*Grup de noies*)

Aquesta convicció en la mateixa acció educativa és poderosa i generalitzada, i s'acompanya també d'una **projecció igualitària del mateix futur** que compta amb un repartiment de les tasques de la llar i els treballs que sigui just, negociat i equilibrat. Quan es pregunta a nois i noies sobre com seria la seva família ideal, la resposta absolutament majoritària remet a treballar i cuidar ambdós per igual. Serem un equip.

«Els dos per igual, ha de ser els dos per igual, tothom passa una estona a la feina i una altra a casa.» (*Grup de nois*)

«Jo repartiria. Un fa el dinar, l'altre el sopar. Un rentadores, l'altre frega els plats. I si un té un horari més flexible doncs fa més coses a la casa.» (*Noia, grup mixt*)

Així, en diverses respostes s'hi pot detectar un judici ètic implícit de caràcter feminista (considerar que la millor forma d'organització d'una família és en termes d'igualtat, considerar que tens una responsabilitat perquè el teu fill tracti bé les dones, etc.).

Això ens podria portar a pensar que, tot i la clara penetració del discurs neomasclista, existeix un **sediment de valors i actituds** que tenen a veure amb quatre dècades de política pública feminista i enormes canvis culturals d'impacte a favor de l'emancipació femenina i la igualació en valor entre homes i dones.

«Els nois de la nostra classe dubto que aquests comportaments els vegin a casa, perquè com es comporten amb nosaltres i com ho fan davant de les seves mares no té res a veure. El que volen és encaixar amb els altres nois.» (*Grup de noies*)

És a dir, cal reservar-se la possibilitat que ens trobem en **un moment històric en què sigui més antifeminista el discurs que no pas les actituds profundes que tenen incorporades**, el contrari del que succeïa amb generacions anteriors. És possible que els nois enviïn les noies «a fregar» però que a casa freguin els plats tant o tan poc

com les seves germanes. Que tinguin pràctiques més igualitàries (parin taula com la germana, no esperin que una dona els obeeixi, entenguin millor què és el consentiment) que generacions d'homes d'edats més avançades, tot i que aquests últims no impugnin discursivament el feminisme i ells el combatin.

Aquesta convicció en la mateixa acció educativa és poderosa i generalitzada, i s'acompanya també d'una projecció igualitària del mateix futur que compta amb un repartiment de les tasques de la llar i els treballs que sigui just, negociat i equilibrat.

Trets distintius dels diferents grups de discussió

Impressions generals elaborades per qui modera cada tipologia de grup

1. Els grups de nois

«Abans el feminisme era lluitar pels drets i ara és lluitar contra els homes, criticar i amenaçar-los. Quan aconseguen els drets ataquen els homes.»

Els grups de nois han funcionat de la mateixa manera en tots els instituts. La participació ha estat **alta**, tot i que a cada institut sempre ens hem trobat amb un o dos participants que no formaven part activa de la conversa. D'altra banda, ha predominat la sensació que els participants es trobaven **còmodes** davant les preguntes que se'ls plantejaven. Volien parlar.

Als grups de nois, la percepció general compartida és que **el feminisme, en la teoria, està bé**, i es mostren mitjanament d'acord amb les seves idees. Saben que és, en origen, una proposta d'igualtat. Així mateix, consideren la igualtat un valor. No obstant això, també comparteixen que **el feminisme avui s'ha passat**, i que ara aquest té a veure amb situar les dones en un lloc de superioritat respecte als homes.

Aquest és un fil principal que pren el discurs en tots els grups de nois i, per tant, s'associa a l'argumentari **neomasclista**. Aquesta lògica discursiva connecta el conjunt dels grups al marge de les característiques que l'envolten i les casuístiques de determinat barri o institut. Tot i això, **en alguns instituts, aquest fil argumental és subtil i en altres és evident**. En certs grups aquest discurs ha estat més explícit que en altres. Però si s'observen les diferents capes del discurs, podem trobar que implícitament el que s'afirma segueix la mateixa lògica.

De vegades, aquest discurs rep oposició interna i altres vegades no. Per altra banda, també ha estat recurrent que hi hagi un o dos participants amb un discurs més incisiu que la resta dels seus companys pel que fa al seu rebuig al feminisme. Quan aquests participants prenen la paraula, la resta del grup tendeix a adaptar-se, **adherir-se** al que diuen.

Val a dir que el que observem és un discurs molt militant, **estructurat i argumentat** en contra del feminisme. La majoria dels grups no articulen el seu discurs a partir de la vivència personal. Aquest és un tret rellevant, ja que els nois, quan passen a pensar **en la seva quotidianitat, no se senten «atacats» pel feminisme** i no presenten exemples concrets d'on el feminisme els beneficia o perjudica. Amb una rellevant excepció, i és que creuen que existeix cert favoritisme educatiu cap a les noies, o bé una expectativa diferencial.

RESULTATS

Tornant al fil del seu discurs, aquest està construït sobre-tot a partir de referències politicomediàtiques. Els punts de referència van, per una banda, a l'**acció legislativa** d'última fornada, especialment la llei del «només sí és sí» i la llei trans (lleis que paradoxalment avui reben crítica tant des del flanc neomasclista com des del feminisme radical).

D'altra banda, retraten la política pública feminista com un dispensi de recursos sense motiu ni sentit, **«no serveixen per a res»**, i posen d'exemple que es pinten els bancs del carrer de color lila o la «propaganda feminista» com ara cartells o murals que apareixen als seus barris.

Finalment, forma part central de l'argumentació, de forma recurrent, la menció a la web on hi ha publicades «més de 400 lleis que perjudiquen els homes» així com una referència habitual a les **quotes** com a «fet» que perjudica els homes i que afavoreix les dones. Aquest últim

amb l'extensió de cert feminisme que busca **superioritat i no igualtat**. Ells, per tant, passen a ser els discriminats. Consideren, a més, que aquesta discriminació ja es pot observar, que es veu reflectida tant a les lleis com a les quotes, i especialment en diferències en l'accés als coscos de seguretat de l'Estat. A més, senten que la situació podria agreujar-se amb el temps i sostenen una mirada preocupada pel que fa als seus interessos cap al futur. Senten, d'alguna manera, que el futur és d'elles, però entès com un joc de suma zero: per tant, no és d'ells.

Pel que fa a la seva percepció de la violència, els nois comprenen que les noies poden sentir-se insegures i tenir por d'anar soles pel carrer a causa de les agressions sexuals. La violència sexual és el marc de referència. **Els nois saben que aquesta és la por principal de les seves companyes**, però, sovint, en grups només de nois, alhora que la censuren, també la minimitzen. «No n'hi ha per a tant», «a nosaltres també ens poden agredir» o afir-

Els nois, d'alguna manera, se senten l'enemic del feminisme actual i, per tant, assumeixen una posició d'antagonista i actuen des d'aquesta. És com doblar l'aposta: si nosaltres som l'enemic, aleshores què més dona... ens reafirmem en ser, pensar i actuar com tot allò que molesta i tot el que ens han dit que està malament.

element és rellevant perquè els conforma una sensació de victimització.

Els nois, d'alguna manera, se senten l'enemic del feminisme actual i, per tant, assumeixen **una posició d'antagonista i actuen des d'aquesta**. És com doblar l'aposta: *si nosaltres som l'enemic, aleshores què més dona... ens reafirmem en ser, pensar i actuar com tot allò que molesta i tot el que ens han dit que està malament*.

Aquesta postura es fila i entrecreu amb una altra, que és la idea del **«NotAllMen»**. Quan es parla de violència sexual, els nois, de forma reiterada, situen als agressors com a un agent completament aliè a la seva realitat i pràcticament fora de la societat. Així doncs, en més d'una ocasió els agressors són categoritzats com a **malalts mentals** que no estan bé i que no haurien d'estar pel carrer. Per altra banda, es considera que el masclisme no és una qüestió pròpia del seu país o la seva cultura, sinó un sistema de pensament vinculat a altres zones del món, especialment aquells països on es practica l'islam. En el nostre, seria un sistema de pensament ja superat.

Així doncs, entrant a les diferents hipòtesis que planteja aquesta investigació, caldria destacar que **els grups de nois sí que perceben desigualtat de gènere a la societat, però envers ells, pensen que ha canviat el sentit de la desigualtat**. Aquest camí consideren que té a veure

macions segons les quals les agressions sexuals estan avui sobredimensionades pels mitjans de comunicació.

Tot i això, sempre hi ha menció a la falta de **consentiment** quan es parla de violència sexual. Aquest últim element ens podria fer pensar que, tot i l'anterior, existeix integració de certs discursos del feminisme de quarta onada. El consentiment és la línia, la mesura. També, quan es parla de la por o de la pressió estètica, situen les noies com el grup que es veu més afectat, i admeten que el que veuen a les xarxes socials i fins i tot a la pornografia el que fa és generar-los **falses expectatives** de com són els coscos i com ha de ser una relació sexual. Aquesta autoconsciència pot entendre's com a impregnació de la reflexió feminista.

La tercera hipòtesi d'aquesta investigació fa referència a si **s'instaura el pensament neomasclista**. Com ja s'ha dit, en el cas dels grups de nois, la penetració discursiva del neomasclisme es confirma, tant pel seu discurs com per la seva actitud a l'hora d'enfocar les preguntes. No s'han notat diferències crucials entre els diversos grups,

tot i que sí que existeixen participants que no encaixen dins del corrent discursiu principal, i n'hi ha d'altres que no compren el conjunt del relat. Tot i això, aquests participants han estat minoria en els grups, i no sempre han aparegut.

Finalment, pel que fa a la hipòtesi relativa a les actituds envers les polítiques feministes, aquesta també es confirma: de fet, les polítiques reben el lloc principal de la crítica. **Les polítiques feministes són qualificades alhora com a inútils i mal fetes, però també com a eina efectiva per afavorir les dones i perjudicar els homes.** De la mateixa forma, quan se'ls demana per polítiques que es podrien implementar per millorar la situació, què farien ells, les respostes van a la supressió de les polítiques. També a l'enduriment de la resposta penal.

Resulta necessari afegir algunes reflexions que han sortit només en instituts puntuals, que no s'han vist reflectides en majoria, però que tenen interès per comentar. Una d'elles és la idea que el feminisme és una **moda** a la qual les noies s'afegeixen sense saber què significa. L'altra, que existeix un biaix de **classe** dins del feminisme, l'associen a una mirada privilegiada. I finalment val la pena assenyalar que en un dels instituts s'hi captava una enorme radicalitat no només envers el feminisme, sinó de forma explícita contra el col·lectiu **LGTB**.

Cal parar més atenció a la situació, i desenvolupar estratègies per abordar-la, ja que els nois perceben que **són jutjats** en tot moment, que se'ls articula com a subjecte-enemic i que els seus malestars no són atesos, i això els fa estar a la defensiva i rebutjar intervencions o reflexions al voltant del feminisme. Senten que ells no són a l'agenda. I que els sobrevola la sospita. La majoria dels nois se senten **cremats**», i ara es mostren disposats a oposar-se al feminisme de totes les formes que poden i coneixen, sigui a les xarxes, a l'institut o en l'adhesió a un discurs.

2. Els grups de noies

«Algunes noies tenen l'estratègia de posar-se auriculars quan van soles pel carrer per ignorar els homes que els diuen coses. Jo no me'ls poso perquè si em perseguissin no ho sentiria.»

Generalment, els grups de noies han seguit una dinàmica similar entre si. Les diferències entre grups tenen a veure amb si sobresurt o no en el grup alguna noia amb implicació en termes de militància feminista. Quant a la participació, ha estat majoritàriament **alta**, exceptuant en gairebé tots els casos una o dues participants que, o bé no mostraven interès pel tema, o bé no parlaven per timidesa.

A l'hora de conversar, s'observa que **la majoria de les temàtiques tractades ja havien estat discutides** entre elles en altres espais, no eren noves per a elles, són temàtiques que porten a conversa, i totes les noies coneixen el posicionament de les seves companyes, amb una certa dinàmica d'adaptació al grup.

Es poden dibuixar uns perfils concrets de participants que es repeteixen sistemàticament en els diferents grups. Entre les noies amb discurs feminista en diferenciem dues: les que ho són a partir d'una presa de consciència derivada de situacions injustes que viuen o les envolten, i les que ho són a partir de discursos mainstream de la quarta onada.

RESULTATS

Pel que fa a les participants que no defensen tesis feministes, cal diferenciar entre les que despleguen discursos conservadors provinents habitualment dels valors apresos a casa i les que clarament s'alineen amb el neomasclisme actual.

El tret distintiu a destacar, en qualsevol cas, allò que és un element característic dels grups de noies, és que la **majoria de les opinions de les participants es fonamenten o estan plagades de referències a vivències personals**. I que relaten tensions o violències viscudes. Elles, així, d'allò personal van a allò polític.

És en la gravetat de les situacions viscudes i relatades on més diferències s'han observat en clau d'entorn i context. Es percep que aquelles noies que provenen de famílies o entorns socioeconòmics més benestants o bé estan o bé se senten més protegides davant certs formats d'assetjament o violència sexual (per exemple, al metro o de festa). En relació amb això, els discursos de les participants d'escoles concertades o bé de barris de classes mitjanes-altes són més polítics i teòrics, mentre que els de les noies d'origen més empobrit agafen un caràcter molt vivencial, vinculat a realitats amb les quals les altres participants no tenen contacte.

Paral·lelament, cal dir que s'observa un gran canvi en la vivència i preocupació sobre les violències a partir de dos **moments vitals concrets**: quan les noies comencen a sortir de festa i quan comencen a relacionar-se sexoafectivament amb nois (aquelles que així ho fan). Tenint en compte el grup d'edat escollit per a l'estudi, hi ha grans diferències entre grups i individus d'un mateix grup en relació amb aquestes experiències. Mentre que algunes participants ja les tenen integrades en la seva normalitat, d'altres encara ho veuen molt llunyà.

L'oci nocturn és un dels principals espais on les joves diuen patir assetjament sexual. L'entrada al món de l'oci nocturn tradicional és vist com una exposició a violències molt concretes. Per altra banda, les primeres experiències sexuals amb nois també són assenyalades com a preocupació. Aquests dos fets, sovint simultanis, provoquen un clar canvi de perspectiva en les participants.

Assumint les diferències substancials observades entre els grups de noies, cal remarcar, de tota manera, que **en tots els grups s'han relatat espontàniament situacions en primera persona**, sigui d'assetjament, violència, pressió o situació intimidant viscuda. El ventall d'aquestes situacions va des d'assetjament al carrer o comentaris masclistes de companys, familiars o entorn, fins a agressions sexuals i, en el cas més extrem, un intent de segrest.

La qüestió de l'assetjament emergeix com a preocupació generalitzada, les noies **coincideixen en el fet que és un problema recurrent** i s'hi enfronten de vegades fins i tot des de l'humor. Expliquen que habitualment són homes molt més grans que elles els que les incomoden als espais públics. Ho gestionen amb "normalitat", però amb el temor sobre com podria escalar una situació, especialment si s'hi troben de nit i soles.

Les participants **mentionen la por, i mencionen també la ràbia o indignació d'haver de viure-la**. De vegades aquest fet declina en un sentiment de manca de confiança en els homes, a més de reconèixer no atrevir-se a exposar-se a certes situacions. De fet, tot i que en alguns moments es queixen de ser tractades diferent dels nois, **entenent alguns límits imposats** pels seus pares, fins i tot quan aquests difereixen dels que s'apliquen als seus germans o companys homes. Aquests límits són normalment en relació amb caminar soles pel carrer de nit o fer-ho sense anar acompanyades d'un adult o un noi.

Aquesta por que expressen les noies s'enfoca exclusivament cap a **l'àmbit sexual**. En la resta d'aspectes de la seva vida, senten que s'han assolit importants cotes d'igualtat i es veuen en disposició d'escollir el sentit i el camí de la pròpia existència. Creuen tenir llibertat, capacitat i oportunitats de fer la seva vida.

Tornant al marc de la por, aquesta encara té una altra derivada. I és que quan hi pensen íntimament, aleshores els seus temors muten des de la possibilitat de viure una agressió sexual per part d'un desconegut fins al temor a **sentir pressió per part d'una parella sexual o afectiva**. Temen sentir-se pressionades a realitzar pràctiques que no desitgen i creuen que això succeeix en el seu entorn.

Encara que durant les entrevistes no s'ha preguntat específicament per la **pornografia**, són les mateixes participants les que l'esmenten

com a possible culpable d'algunes actituds dels nois del seu voltant. Expressen que aquestes imatges que veuen els seus companys alteren la percepció que tenen tant dels cossos de les noies com de les pràctiques sexuals que aquestes desitgen realitzar. Diuen ser coneixedores de la tònica de la pornografia actual i no sentir-se representades ni en les dones ni en les dinàmiques que hi són habituals. Creuen que normalitza comportaments humiliants o violents.

Encara en l'àmbit de la pressió sexual, val la pena dir que les noies encara se senten socialment **jutjades** per la seva relació amb el sexe, sigui quina sigui, i reivindiquen que no existeix una actitud idònia que les salvi de les crítiques i que no senten que els nois visquin aquesta pressió de la mateixa manera.

D'altra banda, completen els seus arguments exposant que saben que no hi ha un perfil d'agressor, i es mostren especialment conscients dels abusos que es produeixen dins l'àmbit familiar. En aquest sentit, **sembla que manegen menys errors d'estereotípia que generacions anteriors**. Més coneixement i menys silenci.

El discurs majoritari que emeten les noies és de tall feminista, algunes vegades sense ser-ne conscients. En canvi, com ja s'ha explicat, quan se'ls pregunta directament si estan d'acord amb el feminisme, hi ha un canvi de plantejament immediat generat per **un rebuig del terme**. L'opinió habitual que s'elabora aleshores és que **estan d'acord amb el feminisme d'abans, però no amb el d'ara**, el qual consideren extremista i de vegades innecessari. En alguns arguments hi ha assimilació del discurs neomasclista i, en general, consideren que la lluita feminista no és actualment tan rellevant, que ja s'han assolit certs nivells d'igualtat. Aquest és el consens majoritari entre els grups de noies.

Per argumentar aquest rebuig al feminisme actual, les noies es basen en la **comparativa d'Espanya amb altres països** on s'atempta dràsticament contra els drets fonamentals de les dones, o en els quals les dones viuen sota règims explícits d'opressió. A més, les noies d'origen migrant o filles de migrants sovint reafirmen aquesta mateixa comparativa amb els seus països d'origen. Unes i altres fan habitualment referència a les mateixes zones, especialment l'Afganistan.

De la mateixa manera, algunes participants també remunten a la situació de les dones a Espanya en el passat, basant-se en anècdotes de les seves mares i àvies i conclouent, doncs, que **hi ha un assoliment de la igualtat que aquestes reclamaven**.

Finalment, tinguin la posició que tinguin, les noies habitualment s'expressen en termes estratègics, i apunten a la idea que hi ha cert feminisme que **les perjudica**. Consideren que, especialment a causa d'alguns discursos concrets d'un feminisme que titllen de «massa extrem», els nois de la seva edat han generat un rebuig a les demandes d'igualtat. Això **les fa desistir** d'intentar

argumentar certes demandes, especialment davant dels nois. També creuen que hi ha **xerrades** que actualment s'imparteixen als centres educatius que poden **contribuir a aquest rebuig**.

En els grups de noies apareix una mirada sobre com viuen les coses els nois. Elles diuen entendre que després d'una època en què el feminisme i la situació de la dona ha estat al centre del debat públic, hi hagi persones, i especialment els nois, que s'hagin **cansat** i pendulin cap a l'extrem contrari.

Són també coneixedores de la penetració de l'argumentari neomasclista, de com ha ocupat el lloc central de la conversa. Sembla que s'ha passat d'una situació en què per encaixar (una preocupació rellevant en aquesta edat) calia donar suport al feminisme a una realitat on **és millor no fer-ho**. Tot i això, aquestes situacions varien depenent de l'institut i de la línia ideològica del grup i l'entorn.

Preguntades per les xarxes socials i la relació que hi tenen, les noies es mostren generalment crítiques i conscients de la influència que tenen en el seu pensament i en els perills per a l'autopercepció. Pel que fa als discursos ingerits, els és més fàcil anomenar creadors de contingut antifeministes que no feministes, i descriuen una tipologia de vídeos que busquen **ridiculitzar** tant les dones com el moviment feminista. En qualsevol cas, com en el cas dels nois, la posició envers les xarxes és més crítica de la que esperàvem detectar.

Reprenent les hipòtesis, diríem que les noies perceben la **desigualtat**, que ho fan de forma abstracta, en la societat, i que quan analitzen la seva vida anomenen situacions com ara que els mestres o els pares les responsabilitzen més que als nois, o diferenciacions similars.

Però sobretot el que les noies acusen és la **violència** i, efectivament, quan es pregunta per violència remunten a la sexual, amb la qual cosa es confirma la segona hipòtesi. Remeten a un imaginari extrem que té a veure sobretot amb la violència sexual grupal o bé amb l'agressió a menors, és a dir, violències sexuals d'alt impacte, i que té connexió directa amb la seva por. Alhora, però, allò que les preocupa en la seva vida quotidiana té a veure amb l'assetjament i, sobretot, amb la relació amb els nois coneguts i la possible pressió en el terreny de la sexualitat.

Per últim, cal repetir que l'ideari neomasclista hi és present i, d'alguna manera, hi ha cessió discursiva davant les argumentacions que presenten els nois, més informats, per poder defensar elles la major, que és la igualtat. Les polítiques es perceben com a contraproductives, és el flanc més dèbil i «ens posa els nois en contra». I la seva estratègia és més aviat de rebaixar tensió.

RESULTATS

El més interessant dels grups mixtos és que han operat de dues maneres, en dos tons i línies discursives divergents segons si s'ha generat o no un ambient d'escolta i empara de les vivències que relaten les noies. Les noies argumenten sovint des de la vivència pròpia, i l'aparició o no del gest de posar-se al lloc de l'altra persona ha actuat com a diferencial. És la clau.

3. Els grups mixtos

Noi: «Estoy en contra de lo que están haciendo con el feminismo. Vosotras tenéis más privilegios».

Noia: «¿Y mi miedo? ¿Qué pasa con mi miedo? ¿Eso no cuenta?».

També en els grups mixtos, la participació general ha estat **alta**, i els i les adolescents han mostrat ganes de parlar. Tant els nois com les noies han pres i utilitzat la paraula. I, de nou, una o dues persones per grup han mantingut posició d'inhibició.

El més interessant dels grups mixtos és que han operat de dues maneres, en dos tons i línies discursives divergents segons si s'ha generat o no **un ambient d'escolta i empara de les vivències que relaten les noies**. Les noies argumenten sovint des de la vivència pròpia, i l'aparició o no del gest de *posar-se al lloc de l'altra persona* ha actuat com a diferencial. És la clau.

En una tercera part dels grups mixtos, les enunciacions per part de les noies sobre les situacions quotidianes que viuen han estat escoltades, recollides i explícitament secundades pels nois. En aquests casos, el to que ha pres el grup ha estat **d'unió en la preocupació pel que es planteja**.

Val a dir que en aquests grups els temes que s'han situat per a la conversa **s'havien treballat abans a l'aula** i les referències eren properes i directes: «aquest tema ja el vam treballar a filosofia» o «quan vam parlar-ne a tutoria». Destaca especialment un grup on es produïa una referència sistemàtica als valors rebuts, a la comunitat i als referents estables, que consideren que els protegeix de discursos fal·laços i perjudicials. En aquests grups, les tesis feministes han pogut esplaïar-se i establir-se com un sentit majoritari de grup.

En la resta de grups mixtos, i de forma directa en dos d'ells, els relats d'assetjament, por o els exemples exposats per part de les noies han estat menystinguts i, en algun cas, ridiculitzats. Aleshores, el to que ha pres la conversa ha estat de conflicte, resignació o trencament. En aquests instituts, els grups mixtos han presentat consensos més dirigits cap a les tesis neomasclistes.

En aquest sentit, suggerim que **la capacitat o no d'escoltar i posar-se en el lloc de l'altra persona emergeix com una clau que possibilita la conversa**. I que quan això succeeix, hi ha una major resistència davant certs argumentaris.

En aquest sentit, és rellevant la manera en què es relacionen. Les noies acostumen a dir que entre elles hi ha més **confiança**, que es poden explicar coses més íntimes. I els nois, tot i que tendeixen a dir més que es relacionen amb els dos sexes per igual, sovint acaben reconeixent que s'entenen millor entre ells perquè no han d'anar amb tanta cura, per les **«bromes»**. En canvi, en els grups més igualitaris, se sosté la posició del per igual.

Existeix una distància en la intimitat, en les bromes, en la confiança, en el que es pot dir davant l'altre sexe. I els nois i les noies tendeixen a raonar en dos plans **discursius diferents, un de més polític i un de més quotidià**, que de vegades no troba punt de contacte, com si no parlessin en la mateixa freqüència. Només en els grups amb discursos majoritaris més feministes el pla de la conversa conjuntava discurs i vivència.

El **trencament en la freqüència** implica que pots tenir un noi provant d'explicar que el feminisme d'ara ha perdut l'oremus, perquè mira aquella llei absurda, perquè el dispendi que és pintar fanals, perquè estan enfadades i nosaltres encara no hem fet res; mentre una noia prova d'explicar que cada dia passa per davant d'un bar on els homes la miren de tal manera i passa per només pel fet de caminar sola.

Recuperem ara les hipòtesis que planteja aquesta investigació. Sobre la percepció de la desigualtat, aquesta és present entre la majoria de les noies, si bé consideren que s'ha avançat molt. I aconsegueix ser el discurs dominant en quatre (si bé més clarament en tres) dels nou grups mixtos. Per contra, en els altres grups, i habitualment seguint l'argumentari d'algun dels nois, la reflexió tendeix cap a la idea que la desigualtat avui és de signe contrari, que s'han excedit i que opera en contra dels homes.

En canvi, hi ha diversos vectors en què sí que apareix un **reconeixement generalitzat que la situació és més complicada per a les noies**. En tot el relatiu a la violència sexual, principalment, però en menor mesura també respecte a la pressió estètica, l'impacte en l'autoconcepte i els comentaris sobre el cos dins el grup d'iguals. Així mateix, reconeixen elements estructurals que perviuen, com ara certa segregació entre nois i noies en els estudis, en les feines i en les trajectòries vitals.

Pel que fa a la qüestió de la violència, efectivament, quan es parla de violència de gènere, l'imaginari més poderós és el de la violència sexual. La majoria de grups **tenen una mirada molt àmplia de la violència** (saben perfectament que no només és la física, ni només la més extrema), però les preocupacions que expressen van sobretot a temes relacionats amb l'assetjament, la pressió, la intimitat i el terreny sexual.

Cal dir que en tres grups mixtos se cita una violència sexual de fort impacte i proximitat (violència sexual grupal a la mateixa ciutat, intent de violació al mateix institut...), i aquest fet sembla **commocionar el grup** i augmentar el sentit de gravetat entre els nois, especialment en els casos en què es diu haver-ho parlat a l'aula.

Per acabar, cal situar que impera la percepció que no es persegueix prou l'agressió sexual, que hi ha **impunitat**, una idea que apareix en vuit dels nou grups mixtos. Creuen, per tant, que es presta atenció a futeses (pintar bancs és el paradigma) i no al que és central (la persecució penal de la violència sexual, per exemple).

Pel que fa a la tercera hipòtesi, d'actituds envers el feminisme, es confirma de nou que ha aterrat el desplegament discursiu del **neomasclisme**, pel qual el feminisme tenia sentit abans, però avui és un excés. A les feministes actuals se les percep enfadades, radicals, que culpabilitzen tots els homes. Les noies expliquen que **ara no es pot dir que ets feminista** perquè s'entén que vols ser superior als homes. Així, elles sovint presenten posicions ambivalents i expliquen que pensen que el feminisme està/estava bé, però que està mal vist actualment, ja que s'associa a una superioritat femenina que rebutgen.

Pel que fa als nois, en el moment que apareix, **la majoria es mouen amb facilitat cap a la posició neomasclista**, de creure que efectivament el feminisme avui proposa la superioritat de les dones. De nou, l'excepció radica en els mateixos grups, que coneixen el discurs neomasclista però no l'internalitzen, i en una de les converses exposen explícitament que els valors de base adquirits els ho impedeixen.

Finalment, pel que fa a la implementació de les polítiques feministes, el resultat és coherent. La percepció majoritària sobre l'acció política és **negativa i en general els queda lluny**. Només els arriben traces soltes de la informació, i habitualment en clau de problematització de les lleis, d'un Ministeri radicalitzat o de dispendi de diners en coses fútils. La política feta en nom del feminisme és un flanc principal de crítica: en coneixen més les contradiccions que la utilitat. De nou, hi ha excepcions en els grups més igualitaris, amb una rebuda més positiva de les polítiques. També hi ha una millor valoració de la política més aterrada.

Per últim, cal dir que el treball a les aules es percep sense entusiasme, benintencionat però poc efectiu, i una oportunitat per perdre classe. Espontàniament elaboren recomanacions que aquests tallers arribin abans, que formin el professorat, que preguntin més que expliquen i que siguin més vivencials. Volen parlar d'allò que els passa.

En conclusió, les extraccions importants dels grups mixtos és la idea que **hi ha elements que semblen rebaixar la penetració del discurs neomasclista**. Potser el treball constant a l'aula sobre aquestes temàtiques. Potser un impacte derivat de la proximitat d'una violència sexual quan aquesta és tractada i treballada. Potser haver disposat de referents estables i constants en edats primerenques. Potser un tipus de relacions de grup que permet que els nois efectivament es posin a la pell de les noies. Diversos factors es barregen i, sense buscar causalitats, sembla que d'alguna manera generen consensos alternatius. Així, hem pogut veure grups profundament reflexius sobre allò que viuen, allò que cal millorar i sobre com enfortir els valors igualitaris en la societat.

Noi: «Queda por hacer. Yo si me pongo en su lugar lo que siento es terror».

RESULTATS

Conclusions finals

Per al tancament d'aquest article, recuperem les idees força que preteníem observar d'inici. Recordem que observàvem: (O1) Si els discursos feministes estan presents en les posicions que els nois i noies joves expressen, i quina mena de temes i discursos. (O2) Si els discursos neomasclistes estan presents en les seves posicions, i quina mena de temes i discursos. (O3) Si hi ha distància entre les opinions que s'emeten en grups de nois, les que s'emeten en grups de noies i les que s'emeten en grups mixtos.

Així mateix, treballàvem a partir de quatre hipòtesis a confirmar o a descartar. Esperàvem comprovar si: (H1) La percepció de la desigualtat és menor en ells que en elles. (H2) Quan es parla de violència de gènere, l'imaginari prioritari és el de la violència sexual. (H3) S'instaura el pensament neomasclista, pel qual el feminisme tenia sentit abans, però avui és un excés, un abús. (H4) Es generalitza una percepció de la política pública feminista com una acció governamental negativa i injusta.

Després del procés d'escolta i l'anàlisi de continguts, podem concloure que els nois i les noies, generalment, tenen una percepció diferent sobre com opera actualment la desigualtat entre homes i dones. No és que sigui menor en ells (H1) es preveia que la percepció de la desigualtat fos menor en ells que en elles), sinó que **una majoria de nois la perceben (o discursivament l'acusen) en termes d'inversió de posicions**. Se senten ells els discriminats, creuen estar davant d'una nova injustícia de signe contrari.

El que s'observa, per tant, és que **ha penetrat un sistema de pensament de tall neomasclista**, d'acord amb la idea que el feminisme tenia sentit abans, però que ara la igualtat està assolida i, per tant, les accions i demandes feministes actuals són un abús (H3 i O2). Aquesta idea és un fil conductor que apareix en tots els grups de nois, i les diferències entre instituts remetent a com de directe o soterrat és el discurs, més que no pas al seu sentit de fons. Alhora, és una idea també present en els grups de noies i mixtos, tot i que en aquests grups hi ha molt més contrapès. Podem dir que existeix una cessió discursiva cap al neomasclisme, que aquest s'estableix com la referència argumental contra la qual discuteixen **les tesis feministes, que també hi són presents**.

Els temes clau que permeten l'establiment d'aquest discurs són: la idea que les dones avui tenen més veu i se les valora més, que la llei va a favor de les dones i les quotes són l'evidència més gran d'una injustícia, que la discriminació envers els homes és legal i que tot el sistema les creu a elles, i que el feminisme abans tenia sentit i s'està d'acord amb la idea de fons, però no en la seva actual materialització.

Dit això, cal tenir present dues coses. La primera, que el que els arriba és un discurs molt organitzat, que explota les contradiccions del feminisme i que convoca els nois

com a subjecte principal del món. Agafa els malestars masculins actuals i els canalitza, els acull i els reomple per **farcir una identitat** que avui està en disputa. Com ha de ser un home de valor, que tingui èxit.

I, en segon lloc, que ens trobem davant d'un **desplegament discursiu**. Aquest perfectament pot conviure amb uns aprenentatges actitudinals i uns esquemes mentals de fons que siguin més igualitaris que els que incorporaven generacions anteriors. Fins i tot és probable que difereixin positivament en termes de comportament. És a dir, de sobte ens podem trobar davant de generacions més antifeministes en el discurs que en la pràctica, a la inversa del que ens succeïa amb homes de cohorts anteriors.

Sabent les anteriors, confirmem que **els discursos feministes estan poc presents en la seva defensa oberta i directa** (O1). Sobretot entre els nois, però també entre bona part de les noies. Alhora, afirmem que **hi ha paradigmes feministes que estan incorporats**. Per exemple, la referència al consentiment apareix sempre que es parla de violència sexual, i és un imaginari al qual remeten nois i noies. També el reconeixement del fet que controlar la parella és tractar-la malament, aquesta és una realitat que viuen, però que encaren críticament. També l'elevada consciència que tenen sobre els diversos formats de la violència: en coneixen el ventall i la complexitat. O també el fet que, majoritàriament, s'imaginen en un futur establint relacions amb un repartiment igualitari de les tasques. Pretenen viure, treballar i cuidar per igual.

Per altra banda, en el flanc més crític, confirmem que **es generalitza una percepció de la política pública feminista com una acció governamental negativa i injusta** (H4). Especialment en els grups de nois, que són bel·ligerants en considerar-les discriminatòries o fins i tot directament venjatives. En proposarien l'eliminació. Aquesta oposició és més matisada en els grups mixtos, on han

conviscut valoracions positives d'algunes polítiques (per exemple, el punt lila, que sovint rep aprovació) i crítiques a d'altres (especialment la llei de llibertat sexual, i tota acció simbòlica de l'estil de pintar bancs o fanals). La hipòtesi es tornaria a confirmar en els grups de noies, que en són crítiques, però afluïda una lògica estratègica: si no estan molt ben afermades, les polítiques són contraproductives perquè enfaden els nois amb qui elles han de conviure: senten que això les desprotegeix.

El binomi protecció/desprotecció és una cosa que no podem obviar. I és que la qüestió principal per a les noies (com ho va ser per a l'explosió feminista de quarta onada) és la violència sexual. Així, confirmem que **quan es parla de violència de gènere, l'imaginari prioritari al qual remeten és el de la violència sexual** (H2). Això és així per a tots els tipus de grups, però de forma diàfana aquest és el primer marc mental exposat pels grups de noies. La possibilitat de trobar-se amb la violència sexual és l'imaginari, allò que motiva la seva por i autolimitació. I és el seu exemple de la desigualtat que encara viuen. **En la resta d'àmbits de la vida se senten pràcticament iguals, ben considerades.** Però la qüestió de l'assetjament, mirades, situacions intimidadores i la possibilitat que això escali, així com la pressió per acatar certs comportaments en el camp de la sexualitat, és l'element que les desiguala.

Aquesta qüestió provoca el marcatge diferencial en les seves vides. I obre, com ja s'ha explicat, una **clara distància entre les opinions que s'emeten en els grups de nois i les que s'emeten en grups de noies** (O3). En els temes que estiren. Hi ha dos mons que conviuen, però no es comuniquen. El que passa als grups de nois i als grups de noies difereix: el que preocupa, el que expliquen, el que perceben.

Recapitulant, ells, generalment, reben i sostenen discursos més aviat politicomediàtics, **argumentaris endreçats que van de fora cap endins**. Tot i que no recorren massa a la pròpia vivència, quan ho fan es mostren còmodes amb la seva vida, i el que problematitzen és que se senten assenyalats, que els sobrevola una mena de gest difús de sospita, acusació o menor expectativa. Elles, en general, van a **referències més experiencials** i menys politicolegals. Saben que són competents, es veuen iguals, tenen expectatives de poder dirigir la seva pròpia vida, però remeten a les violències, a l'assetjament i a la pressió en el terreny sexual, i es presenten incòmodes, fertes o resignades en relació amb com els nois es vinculen amb elles.

Ahora, l'experiència dels grups mixtos ens diu que, davant de l'altre sexe, totes les posicions se suavitzen. No apareixen els discursos neomasclistes més durs per part dels nois, els discursos igualitaris masculins poden florir i en algun cas liderar, i les noies amb discurs neomasclista reben empara masculina. Per part de les noies, hi ha menor exposició de relats vivencials que en els grups no mixtos, i la forma en què aquests són rebuts per part dels nois (amb menor o major empatia) determina el sentit dis-

cursiu que acaba prenent el grup. **Com més es posen en el lloc de l'altra —en femení, l'alteritat que per als nois són les noies— menys penetració del relat neomasclista.** Com més es posen al lloc de l'altra, més matís i ponderació en el que es critica. Com més es posen al lloc de l'altra, major comprensió de la severitat de la problemàtica.

Quan començàvem aquesta recerca, dèiem al principi que sospitàvem que els nois i les noies joves estarien creixent junts, però forjant sistemes de valors polítics divergents. Doncs bé, el que plantegem una vegada tancat el procés d'escolta és que **potser no és del tot acurat dir que estan creixent junts**. Creixen alhora però potser no junts, sinó més aviat de costat. **Acompanyar-los a créixer junts, a l'una, ajudar-los a ser un sol cos social, és el camí que proposaríem prioritzar.**

A tall de tancament, cal valorar que hi ha *inputs* que els i les adolescents ens han regalat que poden ajudar a repensar de cara al pròxim cicle de polítiques públiques en favor de la igualtat.

El que plantegem una vegada tancat el procés d'escolta és que potser no és del tot acurat dir que estan creixent junts. Creixen alhora però potser no junts, sinó més aviat de costat. Acompanyar-los a créixer junts, a l'una, ajudar-los a ser un sol cos social, és el camí que proposaríem prioritzar.

Durant els grups focals, han aparegut propostes sobre **com fer més útils els tallers d'educació en igualtat** que s'imparteixen a escoles i instituts. Volen que siguin més vivencials, partint d'allò que realment els passa, més aterrats a la seva vida i arrelats, que impliquin el mateix professorat de referència. I es demana que arribin d'hora, en termes d'edat. Calen recursos per a una coeducació efectiva, internalitzada i sistemàtica.

Ha aparegut també una crítica a polítiques supèrflues, incomprensibles o simbòliques i, en canvi, s'han mogut cap a valoracions més positives davant polítiques clares i concretes de servei davant una problemàtica que podien reconèixer, per exemple d'atenció a situacions de violència sexual en contextos d'oci. És estratègica la generació i explicació de polítiques aterrades i efectives, **focalitzades en els punts específics que es pretén combatre.**

RESULTATS

Ben travades en el cos polític i social.

Per altra banda, ha aparegut crítica també a l'accés primerenc a les pantalles, i també a l'accés a determinats continguts, per exemple a la **pornografia**. S'ha evidenciat una consciència clara i generalitzada sobre el pes, valor i clarobscur de les xarxes en les seves vides. Calen decisions adultes, legislades i polítiques que **posin límits** a què i quan pot impactar virtualment en la vida adolescent.

Ha aparegut també reflexió sobre què és el que els protegeix d'aquella cultura misògina i antifeminista que tard o d'hora els arriba via xarxes. Concretament, es percep que els protegeix la **qualitat i la solidesa de les seves relacions no virtuals**, el teixit de comunitat, el gruix de temps de vida sense pantalla, **els espais mixtos on vincular-se** i els referents educatius sòlids i permanents a qui preguntar. Tot plegat ens ha portat a preguntar-nos sobre la soledat. Es podria provar, per exemple, de desplegar polítiques culturals de ciutat que programin activitats de carrer dirigides a l'adolescència. Espais joves amb programació diària, on puguin estar, jugar junts, estudiar o parlar. Vincular. Aplicar una política d'acompanyament sobre la base d'educadors de carrer. Incidir en la generació de vida conjunta.

En aquest sentit, val la pena recuperar la conversa que elabora el grup mixt més igualitari, on hi ha una triangulació molt interessant entre allò que consideren que és tenir **llibertat** (temps entre iguals, al carrer, sense els pares, però amb la vigilància de la comunitat), el que és el **respecte** a l'adult (no em sobreprotegeix i m'exigeix responsabilitat i, a canvi, jo li retorno veritat, respecte i pacte), i el que és la **protecció** de la infància (les pantalles han d'arribar tard, quan ja tinc forjats valors i vincles, i els mals continguts arriben, però s'esquiven si xoquen amb valors essencials).

Sens dubte, si hem de pensar en polítiques públiques per frenar una possible involució en termes de valors; si pretenem establir l'equivalència existencial i de vida lliure per a nois i noies; si pretenem que creixin junts i juntes i amb valors compartits, caldrà invertir en cosir. Necessiten temps vivencial, sense pantalla, per fer xarxa, per frenar la soledat i fer grup mixte. Referents presents, coeducadors, constants i estables. I experimentació del posar-se al lloc de l'altra, d'escolta i construcció de l'amistat. El camí serà seu, però si prenem un esdevenir igualitari, **la responsabilitat de llençar una corda és nostra. És adulta i és política.**

AGRAÏMENTS

El nostre primer i principal agraïment és als nou instituts que han participat en aquesta recerca; al seu alumnat de quart d'ESO, que s'ha prestat a obrir-se a nosaltres i compartir les seves reflexions; i al professorat que s'ha compromès amb aquest projecte i que considera rellevant la construcció d'aprenentatges feministes entre el seu alumnat.

Alhora, l'agraïment va també a totes les persones que han fet possible aquesta recerca. A tot l'equip, des de la primera idea a l'última transcripció, que han fet possible la condensació de milers les paraules en el retrat d'un missatge generacional.

EQUIP DE TREBALL

Institut de Ciències Polítiques i Socials, 2025

Coordinació: Maria Freixanet

Redacció: Maria Freixanet, Jana Pous, José Berna
Treball de camp: Maria Freixanet, Jana Pous, José Berna, Ànjoli Galcerán.

Transcripcions: Jana Pous, Laia Bal, Ànjoli Galcerán, Dani González, Laia Llabrés.

Supervisió: Margarita León, Eva Anduiza, Aharon Fernández, Leire Rincón.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Anduiza, E. (2019): «Sexismo, año 1». Artículo en prensa Agenda pública.

Cobo, R. (2019): La cuarta ola: la globalización del feminismo. *Servicios sociales y política social* (119), 11-20

Bonet Martí, J. (2020): Análisis de las estrategias discursivas empleadas en la construcción de discurso antifeminista en redes sociales. *Psicoperspectivas* vol. 19 No 3.

Bonet-Martí, J. (2021): Los antifeminismos como contramovimiento: una revisión bibliográfica de las principales perspectivas teóricas y de los debates actuales. *Tecnocultura* vol. 18 No 1.

Borraz, M. (2015): «El decálogo del neomachismo o cómo perpetuar la desigualdad de género sin parecer machista». Artículo en prensa ElDiario.es.

Centre d'Estudis d'Opinió. (2024). *La nova divisió ideològica de gènere*. Generalitat de Catalunya. Enllaç: https://ceo.gencat.cat/web/.content/30_estudis/03_publicacions/Apunts/2024__generacioz.pdf

Centro de Investigaciones Sociológicas. (2023). *Percepciones sobre la igualdad entre hombres y mujeres y estereotipos de género*. Enllaç: <https://www.cis.es/ca/detalle-ficha-estudio?origen=estudio&codEstudio=3428>

Cochrane, K. (2024): «La cuarta ola del feminismo». Artículo en prensa Femimagazine. 22 de enero.

Delgado, L. (2022): Masculinitats patriarcales (unitat 3.1). Dins el curs «Capacitació per a l'abordatge de les violències masclistes» de la formació oberta de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya.

De Miguel, A. (2023). La reacción contra la cuarta ola feminista. La (re)legitimación de la violencia sexual en los tiempos post «Me Too». *Claves filosóficas para comprender lo incomprensible*. EUNOMÍA. Revista En Cultura De La Legalidad, (25), 58-77.

Del Pino Díaz, D (2023), Expresiones antifeministas en Youtube. un análisis discursivo del youtuber Roma Gallardo, en CIC. Cuadernos de Información y Comunicación 26, 159-177.

ICD (2023): Les dones a Catalunya 2023. Dossier estadístic elaborat per l'Observatori de la Igualtat de Gènere. Enllaç: https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/Observatori/03_dossiers_estadistics/2024/Les-Dones-a-Catalunya-2023-Accesibilitat.pdf

ICD (2025): Índex d'igualtat de gènere 2025. Generalitat de Catalunya. Enllaç: https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/Observatori/04_index_igualtat_genere/Infografia_IIG_2024.pdf

ICPS (2024): Informe del Sondeig d'Opinió Catalunya 2024, Institut de Ciències Polítiques i Socials.

ICPS (2025): La reacció neomasclista rere la quarta onada feminista. Edicions Bellaterra, Barcelona.

Freixanet, M (2024): «Neomachismo y ultraderecha, una brecha de género entre la gente joven». Artículo en prensa Política&Prosa.

García-Mingo, E., Díaz Fernández, S., Tomás-Forte, S (2022): «(Re)configurando el imaginario sobre la violencia sexual desde el antifeminismo: el trabajo ideológico de la manosfera española», *Política y Sociedad*, 59(1).

García-Mingo, E. & Díaz Fernández, S. (2022): Jóvenes en la Manosfera. Influencia de la misoginia digital en la percepción que tienen los hombres jóvenes de la violencia sexual. Madrid: Centro Reina Sofía sobre Adolescencia y Juventud, Fundación Fad Juventud.

Lorente, M. (2023). Refundación del machismo. Poscultura y guerra cultural. Editorial Comares.

Moreno, S.; Borràs, V.; Jiménez, C. & Peidro, L. (2021): L'assetjament sexual i per raó de sexe al món laboral: una aproximació qualitativa. Centre d'Estudis Sociològics sobre la Vida Quotidiana i el Treball – QUIT. Universitat Autònoma de Barcelona.

Muñoz Saavedra, J. (2019): Una nueva ola feminista, más allá del MeToo: Irrupción, legado y desafíos. En: Pablo Rivera-Vargas et al. (coord.): *Políticas Públicas para la Equidad Social*. V.II. Universitat de Barcelona – Universidad de Santiago de Chile. Junio de 2019.

Rubiales, A. (2010). «Neomachismo». Artículo en prensa El País. 15 de enero.

Swim, J. K., Aikin, K. J., Hall, W. S., & Hunter, B. A. (1995): Sexism and racism: Old-fashioned and modern prejudices. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(2), 199–214. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.68.2.199>

Varela, N. (2019): Feminismo 4.0. La cuarta ola. Ediciones B.

ANNEX: GUIÓ DE PREGUNTES

Abans de començar, m'agradaria saber si us relacioneu igual amb nois i amb noies.
Si és igual... Si és diferent... i per què.

Passarem doncs a les preguntes. Per començar, creieu que la societat és igualitària?
Que tracta per igual homes i dones? (Semàfor) Ho podeu explicar?

I aquesta desigualtat (o igualtat), en què la veieu? Quins exemples considereu més greus?

En el vostre dia a dia, en què la noteu la desigualtat? (O la igualtat, si diuen que ja s'ha adquirit)

Ara us voldria preguntar per la por. Creieu que els nois i les noies avui tenen por de les mateixes coses? De què teniu por?

Us voldria preguntar específicament sobre la violència de gènere. Què en penseu? Me'n podeu posar un exemple?

Ara us vull preguntar sobre la violència sexual. És un tema important per a vosaltres? Què us preocupa? Me'n sabríeu dir algun cas famós?

Vivim en una societat on l'aspecte és molt important. Com us sentiu en relació amb això? Penseu que ho viuen igual els nois i les noies?

Sobre el feminisme... Esteu d'acord o en desacord amb el feminisme? (Semàfor)

I quan et diuen «feminisme», en què penses?

Consideres que et beneficia o et perjudica, a tu, el feminisme? En quin sentit? (És a dir, t'afecta positivament o negativament?)

Seguiu algun creador o creadora de contingut que parli d'aquests temes?

Què opines de les accions que fan els governs per a la igualtat entre homes i dones?

Passarem ara a reflexionar sobre situacions, sobre casos... sobre situacions hipotètiques, concretes, i hem de pensar en com solucionar-les:

Cas 1. Imagineu-vos una relació d'un noi i una noia en què ell li controla el telèfon, es mostra molt gelós quan ella té amics i li mana com comportar-se, com vestir-se, què fer. Què penseu d'una situació com aquesta? Això és tractar-la malament? Això passa? Creieu que passa de la mateixa manera de nois cap a noies que de noies cap a nois? Què hauríem de canviar per aconseguir que això no passi?

Cas 2. Sortiu a les festes del vostre barri i us hi trobeu un punt lila. Sabeu què és? (Semàfor / Si hi ha nos: Un servei d'assessorament i actuació en situacions d'agressions masclistes o assetjament sexual). Què penseu d'un servei com aquest? Creieu que és necessari? Què caldria fer per acabar amb la violència sexual?

Cas 3. Acabada l'ESO, la majoria de les noies escullen estudis i feines relacionades amb cuidar, la salut, l'educació, el social, o la imatge; i els nois escullen camins mecànics, tecnològics, científics o esportius. Creieu que això encara passa? És natural o és un problema social? Què caldria fer per canviar-ho?

Com sabeu, actualment existeixen diversos tipus de famílies. Per a vosaltres, la vostra llar ideal seria més aviat... una família on tots dos treballen i cuiden per igual?; una on (si és home i dona) ell treballa i ella cuida la família?; una on ella treballa i ell cuida la família? O com s'haurien d'organitzar?

Com veieu el futur? Quan els vostres fills o filles tinguin la vostra edat... com creieu que seran les relacions entre homes i dones?

Voleu afegir alguna cosa?

Institut de Ciències
Polítiques i Socials

www.icps.cat